

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM 2013 ROK

Zespół redakcyjny:

pod kierunkiem Marioli Zajdel – Ostrowskiej
- *Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie*

Małgorzata Makarinska, Justyna Augustyn,
Piotr Grzech, Bartosz Zgłobicki

copyright © by: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

projekt okładki:
Obserwatorium Integracji Społecznej w Rzeszowie

Rzeszów 2014

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
1.1 Uregulowania prawne	4
1.2 Ocena zasobów pomocy społecznej – dokument poglądowy	4
2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	6
3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia	8
3.1 Gmina – zadania OPS oraz MOPS, MOPR	11
3.2 Powiat – zadania PCPR oraz MOPR.....	14
4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	18
5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	20
5.1 Wybrane inne instytucje pomocy i wsparcia.....	26
6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	27
7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej	29
8. Aktywność projektowo – konkursowa	33
9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	34
10. Podsumowanie	35
10.1 Wnioski i rekomendacje	35
11. Aneks.....	40

1. Wprowadzenie

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, której zadania określone zostały przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej¹. Podstawowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dodatkowo wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie trudnym sytuacjom rodzinnym, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi.

1.1 Uregulowania prawne

Nowelizacja ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nałożyła obowiązek corocznego przygotowania przez gminy, jak również samorząd powiatu i województwa oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS). Celem oceny jest dokonanie całościowego zestawienia potencjału sektora pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zasoby, o których wspomina ustawodawca obejmują w szczególności: infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący.

Art. 16a ww. ustawy stanowi, że organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia co roku do 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę zasobów pomocy społecznej. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny i od 2012 roku zastępuje dotychczas przygotowywany bilans potrzeb pomocy społecznej.

1.2 Ocena zasobów pomocy społecznej - dokument poglądowy

W roku 2012 w ramach projektu systemowego 1.16 „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego powstało ogólnopolskie narzędzie badawcze – Ocena zasobów pomocy społecznej - zakładające ujednoczenie danych gromadzonych w skali kraju.

Ocena zasobów jest sporządzana za pomocą aplikacji elektronicznej, działającej w ramach już istniejącej Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS). Aplikacja umożliwia wykorzystanie danych znajdujących się w systemach informatycznych pomocy społecznej oraz w innych centralnych bazach danych (tj. GUS, Urząd Pracy itp.), co przyspiesza proces wypełniania sprawozdania oceny zasobów. Zakres merytoryczny narzędzia OZPS został opracowany przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych we współpracy z Departamentem Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, po ogólnopolskich konsultacjach, z takimi placówkami jak ROPS, OPS i PCPR. Swoim zakresem obejmuje nie tylko dane liczbowe i informacje uzupełniające dotyczące

¹ tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.

osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, ale także szersze spektrum infrastruktury polityki społecznej, w tym instytucji, które bezpośrednio czy też pośrednio wpływają na lokalną sytuację społeczną.

Zarówno w 2012, jak i 2013 roku prowadzone były dalsze prace (w tym ogólnokrajowe konsultacje pracowników Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS, Instytutu Rozwoju Służb Społecznych, regionalnych ośrodków polityki społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ośrodków pomocy społecznej) nad ulepszeniem i pełniejszym dostosowaniem narzędzia OZPS do potrzeb i zakresu działań instytucji pomocy społecznej.

Tegoroczna edycja narzędzia oceny zasobów pomocy społecznej zawiera dane za okres od 2011 roku do końca 2013 roku oraz prognozy na lata kolejne. Składa się z jednego formularza (wspólnego dla gmin, powiatów i miast na prawach powiatu), który zawiera następujące rozdziały:

1. Wprowadzenie.
2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej.
3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia.
4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń.
5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia.
6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.
7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego.
8. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.
9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.
10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej.
11. Wnioski końcowe.

Wiosną bieżącego roku narzędzie OZPS zostało wykorzystane kolejny raz (pierwszy raz zostało użyte wiosną 2012 roku podczas opracowywania oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2011). Niestety, wbrew oczekiwaniom narzędzie w dalszym ciągu nie spełnia zakładanych celów, albowiem jest niedopracowane, zawiera sporo błędów, a otrzymane wyniki nie stanowią rzeczywistego obrazu zasobów pomocy społecznej. W roku bieżącym wielkim utrudnieniem było korzystanie z aplikacji CAS, gdyż podobnie jak w roku poprzednim występowały problemy z dostępem do modułu OZPS, logowaniem się do systemu. Dodatkowym problemem było również długie oczekiwanie na sprawozdania nadsyłane z ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie. Nadmienić należy również, że wiele jednostek nie dochowało ustawowego terminu (do 30 kwietnia) i przesyłało sprawozdania dopiero w miesiącu maju. Zdarzały się również przypadki, w których jednostki nie chciały dokonywać poprawek w związku z uwagami, jakie do wypełnienia sprawozdań zgłaszała ROPS w Rzeszowie. Wymienione wyżej perturbacje spowodowały znacznie utrudnienia i opóźnienia prac związanych z weryfikacją, poprawą i zatwierdzeniem nadsyłanych sprawozdań, a także z opracowaniem zestawień zbiorczych, analiz oraz niniejszego raportu.

Wobec powyższego, dokument opracowany na podstawie danych pochodzących z ośrodków pomocy społecznych oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa podkarpackiego można zaliczyć do dokumentu o charakterze bardziej poglądowym niż wiążącym.

2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

Województwo podkarpackie położone jest w południowo-wschodniej części Polski, zajmuje powierzchnię 17 845 km² i administracyjnie składa się z 21 powiatów, 4 miast na prawach powiatu oraz 160 gmin. W województwie wyodrębnić można 16 gmin miejskich, 33 gminy miejsko-wiejskie oraz 111 gmin wiejskich. Według danych pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego, województwo podkarpackie zamieszkuje 2 129 294 osób (stan na 31 grudnia 2013 r.)², natomiast według danych przedstawionych przez gminy, powiaty i miasta na prawach powiatu, liczba ludności w województwie wynosi 2 137 834 osób, z czego 51,2% stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni (stan na 31 czerwca 2013 r.). W ciągu ostatnich trzech lat nastąpił nieznaczny, choć systematyczny wzrost ludności w województwie. Zauważyć można przewagę liczebności kobiet.

Ze sprawozdań przesłanych przez ośrodki wynika, iż sytuacja na lokalnym rynku pracy jest nadal trudna. W województwie podkarpackim liczba bezrobotnych w 2013 roku wynosiła 154 044 osób i wzrosła o 0,6% w porównaniu z rokiem poprzednim oraz o 5,3% w porównaniu do roku 2011. W dalszym ciągu utrzymuje się wysoka dysproporcja pomiędzy popytem a podażą ofert pracy, co powoduje wzrost poziomu bezrobocia. Rynek pracy nie oferuje stałych miejsc pracy, dlatego znaczna grupa bezrobotnych po raz kolejny powraca do ewidencji urzędów pracy po krótkotrwałym i sezonowym zatrudnieniu. Podobna sytuacja kształtuje się w przypadku występującego bezrobocia długotrwałego. W latach 2011-2013 zauważalny jest systematyczny wzrost liczby osób, które w przeciągu ostatnich 24 miesięcy były zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy, przez co najmniej 12 miesięcy. Zjawisko to jest ogromnym obciążeniem dla ośrodków pomocy społecznej, gdyż osoby te są potencjalnymi klientami tego typu placówek.

Z informacji dodatkowych zawartych w sprawozdaniach przesłanych przez ośrodki pomocy społecznej wynika, iż wiele osób podejmuje zatrudnienie w tzw. szarej strefie, czego długofalowym skutkiem może być brak uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego (emerytura, renta) w wieku poprodukcyjnym, a co za tym idzie nastąpi konieczność ubiegania się przez takie osoby o świadczenia z pomocy społecznej.

Infrastrukturą wg słownika języka polskiego są urządzenia i instytucje usługowe niezbędne do należytego funkcjonowania społeczeństwa i produkcyjnych działań gospodarki. Infrastruktura społeczna jest węższym pojęciem, obejmuje usługi w dziedzinie prawa, oświaty, służby zdrowia, itp. W obszarze polityki społecznej można przyjąć, że jest to ogół obiektów i urządzeń ściśle związanych z danym terenem stanowiących materialną podstawę przekazu usług socjalnych. Analiza nadesłanych sprawozdań pozwala zauważyć, że większość elementów infrastruktury społecznej jest w województwie rozwijana (tworzone są nowe placówki). Systematyczny spadek można zaobserwować w przypadku liczby mieszkań komunalnych w zasobach gminnych. Problemem na Podkarpaciu są natomiast warunki dotyczące opieki nad najmłodszymi mieszkańcami województwa. Pomimo wzrastającej liczby placówek, obserwuje się niewystarczającą liczbę miejsc w żłobkach oraz przedszkolach w stosunku do liczby złożonych wniosków. Brak miejsc jest najczęstszym powodem nieprzyznania dzieciom miejsca w tego typu placówkach. Pozostałymi wskazywanymi powodami nieprzyjęcia były m.in.: brak zatrudnienia rodziców dziecka, warunki lokalowe, wiek dziecka, zamieszkanie poza gminami, w których funkcjonują placówki.

² Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie – Informatorium – rozmowa telefoniczna z dnia 26 maja 2014 roku.

Tabela 1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	PROGNOZA*		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
MIESZKAŃCY (w osobach)						
Ogółem	1	2 130 095	2 135 484	2 137 834	2 139 044	2 139 854
KOBIETY						
Ogółem	2	1 088 319	1 091 517	1 095 376	1 095 602	1 096 272
Wiek 0-17	3	206 304	203 747	200 442	200 514	200 271
Wiek 18-59	4	649 561	652 543	647 387	650 380	647 214
Wiek 60 lat i więcej	5	232 454	235 227	247 547	244 708	248 787
MĘŻCZYŹNI						
Ogółem	6	1 041 776	1 043 967	1 042 458	1 043 442	1 043 582
Wiek 0-17	7	216 889	214 031	211 226	210 383	210 484
Wiek 18-64	8	716 165	719 823	711 604	714 439	712 845
Wiek 65 lat i więcej	9	108 722	110 113	119 628	118 620	120 253
RYNEK PRACY						
Bezrobotni ogółem	10	146 208	153 041	154 044	156 500	154 187
Bezrobotni długotrwale ogółem	11	83 106	86 520	90 509	89 421	89 454
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	19 840	22 719	19 015	22 269	20 959
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA						
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	17 903	16 940	16 213	16 037	15 554
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	14	3 163	2 905	2 817	2 908	2 995
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	15	2 000	2 050	2 054	2 147	2 282
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	16	1 337	1 465	1 271	1 386	1 396
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	159	190	283	245	253
Liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	18	24	42	57	66	71
Liczba opiekunów dziennych do dzieci	19	23	27	39	51	58
Liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	20	2 066	2 479	2 908	3 227	3 336
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobku (żłobek, klub dziecięcy, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	21	214	475	315	185	199
Liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	22	1 108	1 129	1 297	1 304	1 305
Liczba miejsc w przedszkolach (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	23	53 323	55 895	61 849	71 710	61 274
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg. złożonych wniosków	24	1 432	1 602	1 480	1 140	843
Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży	25	548	578	606	622	631
Z tego: (wiersze "Przyszkolne" i "Pozaszkolne")						
Przyszkolne	26	319	336	373	385	393
Pozaszkolne	27	229	242	233	237	238
Liczba świetlic i klubów dla seniorów	28	67	68	69	70	72
Liczba hospicjów	29	12	13	14	15	15
Liczba ośrodków dla cudzoziemców, ubiegających się o status uchodźcy	30	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

„Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa” – Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku.

Ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie realizując ustawę o pomocy społecznej wspierają osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwiają im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podmioty te podejmują działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

W ramach pomocy społecznej udzielane są świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym. Klientami pomocy społecznej są osoby i rodziny, które przy pomocy własnych zasobów i możliwości nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Najczęstszymi dysfunkcjami występującymi w rodzinach, którym przyznano pomoc w 2013 roku było ubóstwo (45 725 rodzin), bezrobocie (44 327 rodzin), niepełnosprawność (28 716 rodzin) oraz długotrwała lub ciężka choroba (27 356 rodzin). Począwszy od roku 2011 zauważalny jest wzrost liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z tych powodów. Tendencja wzrostowa dotyczy również liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Może to wynikać z faktu, że rodziny dotknięte przemocą przełamują barierę milczenia, a tym samym mają szansę uzyskać stosowną pomoc. Zdecydowany wzrost skali zjawiska przemocy na Podkarpaciu powoduje konieczność intensyfikacji działań podejmowanych przez podmioty pomocy społecznej.

Tabela 2. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA					
Liczba osób	1	194 204	196 840	196 971	200 566
W tym: osoby długotrwale korzystające	2	96 612	97 712	92 242	94 247
Liczba rodzin	3	113 419	115 997	112 865	114 974
Liczba osób w rodzinach	4	350 393	342 487	353 177	355 986
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE					
Liczba osób	5	143 000	144 126	139 946	142 784
W tym: osoby długotrwale korzystające	6	80 204	82 715	73 644	74 594
Liczba rodzin	7	83 382	84 913	79 021	80 947
Liczba osób w rodzinach	8	261 488	259 121	254 806	260 588
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	9	77 299	75 652	73 686	76 060
Liczba rodzin	10	59 835	62 146	60 258	61 872
Liczba osób w rodzinach	11	181 092	183 164	183 855	189 308
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	12	82 512	82 465	76 054	77 581
Liczba rodzin	13	48 392	48 794	42 397	43 502
Liczba osób w rodzinach	14	173 419	170 692	164 130	167 729

OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY					
Liczba osób ogółem	15	23 766	22 120	17 807	18 042
Liczba rodzin	16	93 413	90 901	91 751	93 893
Liczba osób w rodzinach	17	275 880	270 358	280 492	288 432
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA					
UBÓSTWO					
Liczba rodzin	18	41 323	42 668	45 725	47 108
Liczba osób w rodzinach	19	141 886	142 351	149 864	153 633
BEZROBOCIE					
Liczba rodzin	20	39 390	41 430	44 327	45 761
Liczba osób w rodzinach	21	141 457	143 797	151 250	154 785
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					
Liczba rodzin	22	24 109	25 290	28 716	29 663
Liczba osób w rodzinach	23	64 610	66 650	70 977	72 783
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA					
Liczba rodzin	24	26 056	26 172	27 356	28 277
Liczba osób w rodzinach	25	75 588	74 823	76 445	78 289
BEZRADNOŚĆ (PROBLEMY)					
Liczba rodzin	26	13 345	13 016	12 750	12 978
Liczba osób w rodzinach	27	54 799	53 264	50 861	51 951
ALKOHOLIZM					
Liczba rodzin	28	3 935	4 233	4 348	4 650
Liczba osób w rodzinach	29	10 395	10 736	10 635	11 443
NARKOMANIA					
Liczba rodzin	30	61	69	84	98
Liczba osób w rodzinach	31	102	105	131	363
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA					
Liczba rodzin	32	7 896	8 151	8 478	8 661
W TYM: WIELODZIELNOŚĆ					
Liczba rodzin	33	6 422	6 628	6 746	6 878
BEZDOMNOŚĆ					
Liczba rodzin	34	788	806	962	1 025
Liczba osób w rodzinach	35	990	972	1 189	1 217
OPUSzcZENIE ZAKŁADU KARNEGO					
Liczba rodzin	36	523	582	654	656
Liczba osób w rodzinach	37	913	1 031	1 172	1 219
ZDARZENIA LOSOWE					
Liczba rodzin	38	421	434	529	426
Liczba osób w rodzinach	39	1 345	1 393	1 542	1 264
KLĘSKI ŻYWIÓŁOWE I EKOLOGICZNE					
Liczba osób	40	988	271	378	162
SIEROCTWO					
Liczba rodzin	41	115	111	110	105
Liczba osób w rodzinach	42	430	466	361	340

PRZEMOC W RODZINIE - OFIARY PRZEMOCY					
Liczba osób	43	2 884	4 990	6 107	6 057
Liczba rodzin	44	1 049	1 173	1 308	1 312
Liczba osób w rodzinach	45	3 041	2 940	4 159	3 927
PRZEMOC W RODZINIE - SPRAWCY PRZEMOCY					
Liczba osób	46	1 629	3 025	3 869	3 901
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI					
Liczba osób	47	0	0	0	11
PROCES USAMODZIELNIENIA					
Liczba osób	48	X	X	X	X
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ					
USŁUGI OPIEKUŃCZE OGÓŁEM					
Liczba osób	49	3 558	3 524	3 646	3 812
Liczba świadczeń	50	1 585 203	1 461 589	1 515 840	1 606 606
Kwota świadczeń w złotych	51	21 895 135	22 572 142	23 497 033	25 006 116
W TYM: SPECJALISTYCZNE					
Liczba osób	52	199	189	207	222
Liczba świadczeń	53	87 184	87 359	92 594	101 131
Kwota świadczeń w złotych	54	1 021 158	1 075 820	1 268 233	1 395 175
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI					
Liczba osób	55	944	1 013	1 134	1 223
Liczba świadczeń	56	491 822	522 566	564 901	624 458
Kwota świadczeń w złotych	57	8 002 327	8 994 389	10 363 658	15 081 953
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE					
Liczba rodzin	58	4 759	5 973	6 448	6 903
Liczba osób w rodzinach	59	13 297	16 673	16 971	18 307
PRACA SOCJALNA					
Liczba rodzin	60	47 895	50 551	52 391	55 617
Liczba osób w rodzinach	61	146 606	152 877	157 322	165 833
INTERWENCJA KRYZYSOWA					
Liczba rodzin	62	816	872	981	1 106
Liczba osób w rodzinach	63	2 418	2 808	3 171	3 501
KONTRAKT SOCJALNY					
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	64	3 975	4 543	4 131	4 731
Liczba osób ogółem objętych kontraktem	65	5 443	6 149	6 209	7 311
W tym: liczba osób objętych kontraktem w Klubie Integracji Społecznej	66	245	272	303	282

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

3.1 Gmina – zadania OPS oraz MOPS, MOPR

Analizując dane zawarte w tabeli charakteryzującej świadczenia pieniężne z pomocy społecznej, zaobserwować można regularny wzrost kwot przeznaczanych na większość świadczeń. W związku ze zmianą kwot kryteriów dochodowych, która miała miejsce w 2012 roku, corocznie zwiększa się liczba osób kwalifikujących się do pomocy społecznej, tym samym wzrosła wysokość wypłacanych świadczeń (zasiłki stałe i okresowe). Od 2011 roku zauważalny jest zdecydowany wzrost liczby działań mających na celu wspieranie rodzin z terenu województwa podkarpackiego.

Istotną formą niesienia pomocy realizowaną od wielu lat jest dożywianie dzieci. Dzięki realizowanemu krajowemu programowi „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w roku 2013 wzrosła liczba dzieci, którym przyznano tego rodzaju świadczenie (z 61 905 w roku 2012 do 62 543 w roku 2013).

Tabela 3. Zadania OPS oraz MOPS, MOPR (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
ZASIŁEK STAŁY					
Liczba osób	1	7 743	8 101	8 817	9 321
Liczba świadczeń	2	76 923	79 397	86 925	94 627
Kwota świadczeń w złotych	3	26 468 807	29 097 578	36 556 604	39 758 072
W tym: (wiersze 4-6)					
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących					
Liczba osób	4	5 806	6 107	6 557	6 899
Liczba świadczeń	5	59 327	62 069	66 537	71 503
Kwota świadczeń w złotych	6	22 771 992	25 024 785	30 649 170	32 830 071
W tym: (wiersze 7-9)					
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie					
Liczba osób	7	1 979	2 035	2 304	2 454
Liczba świadczeń	8	17 596	17 328	20 388	23 124
Kwota świadczeń w złotych	9	3 696 815	4 072 793	5 907 434	6 928 001
ZASIŁEK OKRESOWY					
Liczba osób	10	24 862	26 857	30 293	32 338
Liczba świadczeń	11	141 400	147 751	177 606	194 905
Kwota świadczeń w złotych	12	41 537 057	47 052 699	65 988 474	72 339 986
W tym: (wiersze 13-24)					
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia					
Liczba osób	13	20 486	22 082	24 864	26 374
Liczba świadczeń	14	117 214	122 979	147 115	160 491
Kwota świadczeń w złotych	15	35 458 554	40 074 943	56 095 957	59 808 291
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby					
Liczba osób	16	2 197	2 214	2 548	3 138
Liczba świadczeń	17	8 901	8 584	10 095	12 759
Kwota świadczeń w złotych	18	2 380 461	2 479 802	3 446 953	3 905 912

Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności					
Liczba osób	19	2 050	2 185	2 551	2 859
Liczba świadczeń	20	9 892	9 856	12 096	13 586
Kwota świadczeń w złotych	21	2 021 946	2 256 760	3 213 781	3 717 712
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego					
Liczba osób	22	53	46	35	48
Liczba świadczeń	23	209	136	118	193
Kwota świadczeń w złotych	24	53 829	37 528	40 065	59 513
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b					
Liczba osób	25	0	0	3	11
Liczba świadczeń	26	0	0	5	20
Kwota świadczeń w złotych	27	0	0	1 961	5 950
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM					
Liczba osób	28	52 566	54 777	56 227	56 541
Kwota świadczeń w złotych	29	43 392 994	45 462 010	46 285 194	46 910 670
W tym: ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA"					
Liczba osób	30	33 064	34 320	34 063	34 591
Liczba świadczeń	31	217 248	220 040	221 670	226 656
Kwota świadczeń w złotych	32	24 238 593	25 328 156	25 788 699	25 519 691
ZASIŁKI CELOWE PRYZNANE NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2					
Liczba osób	33	168	184	301	245
Kwota świadczeń w złotych	34	94 330	95 377	190 007	175 302
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
POSIŁEK OGÓŁEM					
Liczba osób	35	68 320	67 281	67 897	66 646
Liczba świadczeń	36	9 382 868	9 410 165	9 499 560	9 488 149
Kwota świadczeń w złotych	37	28 748 729	30 506 560	32 303 748	32 512 538
W TYM: DLA DZIECI					
Liczba osób	38	63 482	61 767	62 782	62 626
Liczba świadczeń	39	8 619 832	8 507 390	8 653 257	8 867 123
Kwota świadczeń w złotych	40	25 658 590	26 751 454	28 485 526	29 411 879
W tym: (z wierszy 35-37) POSIŁEK - świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"					
Liczba osób	41	66 714	65 879	66 749	65 663
Liczba świadczeń	42	9 316 761	9 243 387	9 443 308	9 428 504
Kwota świadczeń w złotych	43	28 444 745	29 709 990	31 977 772	32 172 109
W TYM: DLA DZIECI (z wierszy 41-43)					
Liczba osób	44	63 239	61 905	62 543	62 462
Liczba świadczeń	45	8 556 147	8 421 407	8 596 109	8 816 366
Kwota świadczeń w złotych	46	25 398 373	26 324 249	28 207 300	29 113 149
SCHRONIENIE					
Liczba osób	47	230	233	266	301
Liczba świadczeń	48	22 662	25 393	25 058	27 726
Kwota świadczeń w złotych	49	464 947	521 339	585 664	676 048

UBRANIE					
Liczba osób	50	359	336	91	132
Liczba świadczeń	51	825	776	136	179
Kwota świadczeń w złotych	52	74 025	70 027	24 388	35 863
SPRAWIENIE POGRZEBU					
Liczba osób	53	108	112	128	166
Liczba świadczeń	54	108	112	128	166
Kwota świadczeń w złotych	55	256 898	271 017	307 207	421 472
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ					
Liczba osób	56	1 753	1 899	2 056	2 188
Liczba świadczeń	57	17 219	19 033	21 049	23 431
Kwota świadczeń w złotych	58	29 238 644	35 049 928	40 781 383	47 191 912
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY					
INDYWIDUALNY PROGRAM WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI					
Liczba osób	59	35	36	38	42
INDYWIDUALNY PROGRAM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO (Centrum Integracji Społecznej)					
Liczba osób	60	22	67	146	182
WSPIERANIE RODZINY					
PLAN PRACY Z RODZINĄ					
Liczba rodzin	61	117	804	1 199	1 472

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

3.2 Powiat – zadania PCPR oraz MOPR

Analiza wykazuje, iż jednostki pomocy społecznej z obszaru województwa podkarpackiego realizujące zadania w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej w kolejnych latach funkcjonowania udzielają wsparcia coraz większej liczbie rodzin. Tylko pomoc rodzinom spokrewnionym z dzieckiem w roku 2013 zmalała w stosunku do roku 2011 o 19,7%.

Dane zawarte w poniższej tabeli dotyczą w dużej mierze zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. W ramach pomocy tym osobom na przestrzeni ostatnich lat wzrosła liczba warsztatów terapii zajęciowej, a co za tym idzie wzrosła również liczba uczestników zajęć w warsztatach. W roku 2013 zauważalny jest spadek liczby osób, które uzyskały pomoc m. in. w postaci dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych (w roku oceny spadek o 48,8% w stosunku do roku poprzedniego), a także zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny (w roku oceny spadek o 19,9% w stosunku do roku poprzedniego).

Tabela 4. Zadania PCPR oraz MOPR (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
	Rok 2011	Rok 2012		
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
INDYWIDUALNY PROGRAM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO (Centrum Integracji Społecznej)				
Liczba osób	1	0	24	54
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług	2	363	422	489
INDYWIDUALNY PROGRAM INTEGRACJI CUDZOZIEMCÓW				
Liczba osób korzystających z usług	3	0	0	0
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
RODZINY SPOKREWNIONE Z DZIECKIEM				
Liczba rodzin	4	1 114	858	971
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	5	1 490	1 147	1 358
Liczba świadczeń	6	15 769	12 740	14 431
Kwota świadczeń w złotych	7	10 475 979	9 123 009	9 701 212
RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE				
Liczba rodzin	8	230	474	553
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	9	373	695	811
Liczba świadczeń	10	3 894	8 060	9 211
Kwota świadczeń w złotych	11	3 416 416	7 094 124	8 451 486
RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE				
Liczba rodzin	12	40	56	84
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	13	158	195	264
Liczba świadczeń	14	1 608	2 042	3 054
Kwota świadczeń w złotych	15	1 955 636	2 231 778	2 924 920

W tym:					
RODZINY ZASTĘPCZE SPECJALISTYCZNE					
Liczba rodzin	16	7	9	9	13
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	17	16	21	20	25
Liczba świadczeń	18	241	238	250	328
Kwota świadczeń w złotych	19	315 919	382 129	354 839	449 720
RODZINY ZASTĘPCZE PEŁNIĄCE FUNKCJĘ POGOTOWIA RODZINNEGO					
Liczba rodzin	20	5	5	10	13
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	21	24	27	39	55
Liczba świadczeń	22	174	182	331	393
Kwota świadczeń w złotych	23	275 678	205 749	254 302	321 406
RODZINNY DOM DZIECKA					
Liczba rodzin	24	4	2	2	2
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	25	37	12	13	13
PIECZA ZASTĘPCZA					
PLAN POMOCY DZIECKU					
Liczba dzieci	26	0	579	1 184	1 201
OCENA SYTUACJI DZIECKA W RODZINIE ZASTĘPCZEJ					
Liczba dzieci	27	226	1 796	2 015	2 162
Liczba sporządzonych ocen	28	134	2 411	3 555	3 953
OCENA SYTUACJI DZIECKA W RODZINNYM DOMU DZIECKA					
Liczba dzieci	29	11	22	24	25
Liczba sporządzonych ocen	30	0	16	30	34
OCENA RODZIN ZASTĘPCZYCH					
Liczba rodzin	31	105	1 009	1 272	1 398
Liczba sporządzonych ocen	32	22	581	1 137	1 246
OCENA RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA					
Liczba rodzinnych domów dziecka	33	2	4	4	5
Liczba sporządzonych ocen	34	0	2	4	5
OCENA W ZAKRESIE KWALIFIKACJI KANDYDATÓW NA RODZINY ZASTĘPCZE I RODZINNE DOME DZIECKA					
Liczba opinii	35	16	197	234	274
USAMODZIELNIENIE					
INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA					
Liczba osób	36	781	856	857	846
WERYFIKACJA INDYWIDUALNEGO PROGRAMU USAMODZIELNIENIA					
Liczba weryfikacji	37	251	268	300	292
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE RODZINY ZASTĘPCZE					
Liczba osób	38	747	622	602	628
Liczba świadczeń	39	4 974	4 974	4 846	4 959
Kwota świadczeń w złotych	40	3 409 079	3 021 952	2 874 104	3 102 068
W TYM: (od poz. 41 do poz. 49)					
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE					
Liczba osób	41	95	79	94	114
Liczba świadczeń	42	95	79	96	114
Kwota świadczeń w złotych	43	447 873	377 105	443 817	541 608

POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI					
Liczba osób	44	547	514	514	507
Liczba świadczeń	45	4 817	4 807	4 695	4 735
Kwota świadczeń w złotych	46	2 360 307	2 385 732	2 301 812	2 390 387
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE					
Liczba osób	47	117	53	62	101
Liczba świadczeń	48	152	53	62	97
Kwota świadczeń w złotych	49	651 457	199 666	175 255	276 638
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE					
Liczba osób	50	395	355	343	349
Liczba świadczeń	51	2 160	2 336	2 417	2 589
Kwota świadczeń w złotych	52	1 633 807	1 622 939	1 653 537	1 811 178
W TYM: (od poz. 53 do poz. 61)					
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE					
Liczba osób	53	57	68	49	64
Liczba świadczeń	54	62	68	49	66
Kwota świadczeń w złotych	55	318 369	392 428	283 671	369 922
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI					
Liczba osób	56	253	273	274	266
Liczba świadczeń	57	1 909	2 160	2 313	2 426
Kwota świadczeń w złotych	58	974 963	1 063 811	1 219 362	1 205 170
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE					
Liczba osób	59	84	53	58	74
Liczba świadczeń	60	160	53	58	74
Kwota świadczeń w złotych	61	347 063	167 064	194 536	212 061
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ					
Liczba osób	62	98	97	119	138
Liczba świadczeń	63	578	645	668	1 305
Kwota świadczeń w złotych	64	489 261	389 876	445 955	683 112
W TYM: (od poz. 65 do poz. 73)					
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE					
Liczba osób	65	29	16	14	23
Liczba świadczeń	66	29	16	14	23
Kwota świadczeń w złotych	67	119 290	49 410	62 598	99 988
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI					
Liczba osób	68	76	81	85	111
Liczba świadczeń	69	510	617	633	932
Kwota świadczeń w złotych	70	250 306	301 893	307 822	456 455
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE					
Liczba osób	71	28	12	22	35
Liczba świadczeń	72	39	12	21	35
Kwota świadczeń w złotych	73	119 665	38 573	75 535	128 431
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
POMOC NA TWORZENIE I DZIAŁALNOŚĆ WARSZTATÓW TERAPII ZAJĘCIOWEJ					
Liczba WTZ, które uzyskały pomoc	74	34	35	37	37
Liczba uczestników zajęć w WTZ	75	1 390	1 466	1 580	1 580
Wartość dofinansowania w złotych	76	19 579 515	21 811 563	23 453 574	23 822 254

POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ					
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	77	1 022	1 912	998	985
Wartość dofinansowania w złotych	78	2 682 272	5 477 290	2 891 291	3 258 065
TURNUSY REHABILITACYJNE					
Liczba osób, które uzyskały pomoc	79	2 634	5 738	2 940	2 801
Wartość dofinansowania w złotych	80	2 024 237	4 951 022	2 564 312	2 680 208
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY					
Liczba osób, które uzyskały pomoc	81	11 020	14 319	11 471	11 691
Wartość dofinansowania w złotych	82	6 018 863	8 576 172	6 413 199	7 220 191
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI					
Liczba dofinansowanych imprez	83	141	185	175	202
Liczba niepełnosprawnych uczestników	84	6 603	9 060	7 747	9 602
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	85	1 124 044	549 125	424 836	526 020
POŻYCZKI NA ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
Liczba osób, które uzyskały pożyczki	86	28	50	28	31
Wartość udzielonych pożyczek w złotych	87	575 750	1 499 310	810 452	875 000
POMOC PRZY ZATRUDNIANIU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
Wartość zwrotu kosztów wynagrodzenia osób niepełnosprawnych w złotych	88	268 841	332 939	213 660	354 000
POMOC W DOSTOSOWANIU STANOWISK PRACY DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH					
Wartość zwrotu kosztów dostosowania tworzonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	89	8 930 653	2 862 958	1 301 416	1 594 500

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

Począwszy od roku 2011 obserwuje się spadek liczby rodzin pobierających zasiłek rodzinny wraz z dodatkami. Tendencję spadkową prognozuje się również rok po ocenie. W 2013 roku gminy z terenu województwa podkarpackiego wydatkowały na ten cel kwotę ok. 326,5 mln zł. Spadła również liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu urodzenia się dziecka (jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka i jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka). Spowodowane jest to ciągłym spadkiem liczby urodzeń dzieci na Podkarpaciu. W roku 2013 spadła również liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z funduszu alimentacyjnego (z 9 415 rodzin w roku 2012 do 9 225 rodzin w roku 2013). Wzrosła natomiast wartość wypłacanych świadczeń (z 56,9 mln zł w 2012 roku do 60,6 mln zł w 2013 roku).

W 2013 roku świadczenie w postaci dodatków mieszkaniowych przyznano 29 968 osobom na łączną kwotę równą 33 655 129 zł. Prognoza na rok 2014 przewiduje wzrost zarówno liczby osób otrzymujących świadczenie z tego tytułu (o 861 osoby), jak i kwoty świadczeń (o 1 645 909 zł).

Tabela 5. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
Liczba rodzin	1	139 852	130 035	124 583	123 203
Kwota świadczeń w złotych	2	361 820 865	329 290 748	326 531 211	343 296 961
ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE					
ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE					
Liczba osób	3	31 901	41 702	30 780	29 817
Liczba rodzin	4	31 901	41 702	30 780	29 817
Liczba osób w rodzinach	5	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	6	75 372 211	103 128 033	80 865 727	98 187 987
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY					
W tym: (od poz. 7 do poz. 20)					
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA NIEPEŁNOSPRAWNEGO DZIECKA					
Liczba osób	7	25 554	25 152	25 925	26 323
Liczba rodzin	8	20 386	20 188	20 829	21 152
Liczba osób w rodzinach	9	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	10	25 940 839	25 335 504	25 398 932	26 211 940
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O ZNA CZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI					
Liczba osób	11	39 890	42 053	46 100	46 579
Liczba rodzin	12	25 855	27 844	31 698	32 199
Liczba osób w rodzinach	13	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	14	37 093 155	39 363 709	42 025 712	41 533 066
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O UMIARKOWANYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI, KTÓRA POWSTAŁA PRZED UKOŃCZENIEM 21 ROKU ŻYCIA					
Liczba osób	15	32 373	33 359	35 543	36 178
Liczba rodzin	16	24 761	25 223	27 038	27 475
Liczba osób w rodzinach	17	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	18	33 126 303	34 501 149	36 009 373	36 701 731

JEDNORAZOWY DODATEK Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA (ujmowany w pozycji "Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych")					
Liczba świadczeń (średniomiesięczna liczba świadczeń)	19	11 136	9 390	9 301	9 447
Kwota świadczeń w złotych	20	11 136 000	9 390 000	9 301 000	9 447 000
JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA					
Liczba świadczeń (średniomiesięczna liczba świadczeń)	21	21 277	20 428	16 756	49 102
Kwota świadczeń w złotych	22	21 277 000	20 428 000	16 756 000	17 134 000
ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO					
Liczba osób	23	19 365	19 987	19 906	20 328
Liczba rodzin	24	9 371	9 415	9 225	9 519
Liczba osób w rodzinach	25	X	X	X	X
Kwota świadczeń w złotych	26	54 973 587	56 910 558	60 582 166	61 707 945
DODATKI MIESZKANIOWE					
Liczba osób	27	30 903	30 707	29 968	30 829
Liczba świadczeń	28	202 823	196 549	196 895	204 317
Kwota świadczeń w złotych	29	32 048 017	32 263 594	33 655 129	35 301 038
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO					
Liczba osób	30	9 412	12 165	11 309	11 933
Kwota świadczeń w złotych	31	3 417 441	4 462 673	4 542 123	4 935 285
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
Liczba osób	32	8 031	10 499	13 177	12 133
Liczba świadczeń	33	68 046	90 386	110 694	92 783
Kwota świadczeń w złotych	34	9 661 006	14 214 385	18 202 914	16 482 788
ŚWIADCZENIE INTEGRACYJNE (CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ)					
Liczba osób	35	22	74	199	298
Liczba świadczeń	36	160	311	1 224	2 238
Kwota świadczeń w złotych	37	118 000	207 186	931 653	1 780 901
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z PRAC SPOŁECZNIE UŻYTECZNYCH					
Liczba osób ogółem	38	1 273	1 295	1 237	1 222
Liczba świadczeń	39	36 927	36 657	47 052	53 820
Kwota świadczeń w złotych	40	1 725 427	1 812 972	1 989 025	2 045 934
STYPENDIA SOCJALNE DLA UCZNIÓW I ZASIŁKI SZKOLNE					
Liczba osób	41	59 626	63 079	66 987	66 288
Liczba świadczeń	42	171 835	171 703	185 854	181 142
Kwota świadczeń w złotych	43	32 309 437	32 225 458	36 988 362	37 213 627

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

W obszarze pomocy społecznej istnieją dwie koncepcje wywodzące się ze Stanów Zjednoczonych: rezydualna i instytucjonalna. Pierwsza głosi, że to rodzina i rynek ze swoimi mechanizmami zaspokajają potrzeby socjalne w społeczeństwie. Druga natomiast promuje pogląd, że w dobie ciągłych zmian i rosnących komplikacji życia społecznego niezdolność jednostki do zaspokojenia wszystkich swoich potrzeb w rodzinie lub przez pracę, jest zupełnie normalna i zrozumiała. Niezbędne jest zatem funkcjonowanie instytucji, które będą pomagały osobom przezwyciężyć różnego rodzaju trudności oraz ich wzajemna współpraca, dzięki której możliwa będzie kompleksowa i długofalowa pomoc osobom będącym w trudnej sytuacji.

W obliczu starzenia się społeczeństwa i wydłużania długości życia, coraz więcej osób wymaga pomocy w formie umieszczenia w domach pomocy społecznej. Z danych przesłanych przez jednostki pomocy społecznej wynika, że na terenie województwa podkarpackiego w 2013 roku funkcjonowało 48 domów pomocy społecznej. W każdym roku obserwuje się, że liczba osób korzystających z nich znacznie przewyższa liczbę miejsc, jakimi dysponują te placówki.

Wśród zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia w województwie podkarpackim funkcjonują również różnego rodzaju ośrodki wsparcia w postaci: środowiskowych domów samopomocy, mieszkań chronionych, ośrodków interwencji kryzysowej oraz innych, zaś ich liczba z roku na rok wzrasta. Wybrane typy placówek wyróżnione zostały w poniższej tabeli. Jednostki wypełniające sprawozdania wskazują na potrzebę niemal dwukrotnego zwiększenia liczby mieszkań chronionych w roku po ocenie oraz dalszą rozbudowę w kolejnym roku.

Tabela 6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	1	49	49	48	48	48
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 2 i 3)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	2	32	32	31	31	31
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	3	17	17	17	17	17
Liczba miejsc w placówkach ogółem	4	4 640	4 690	4 688	4 695	4 701
Liczba osób korzystających	5	5 017	4 997	5 023	5 030	5 043
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	42	36	31	28	31
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	7	9	12	14	9	9
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	8	3 003	2 983	3 142	3 168	3 171
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	9	132 638 290	140 292 329	153 128 119	154 802 899	161 711 665
W tym (od poz. 10 do poz. 11)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	10	38 435 192	39 249 598	47 926 325	52 670 019	55 348 498
Dotacje z budżetu państwa	11	60 350 682	60 656 261	59 380 623	55 428 986	57 555 042

OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM						
Liczba placówek	12	128	131	135	151	160
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 14 i 15)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	13	81	83	86	87	93
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	14	46	48	49	64	67
Liczba miejsc w placówkach ogółem	15	4 318	4 462	4 566	5 206	5 371
Liczba osób korzystających	16	8 323	8 920	8 361	9 767	9 976
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	42	60	95	101	106
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	18	1	3	5	6	6
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	19	826	882	958	994	1 029
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	20	37 438 130	42 480 759	48 510 645	49 212 693	50 643 225
W tym (od poz. 22 do poz. 23)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	21	7 610 549	8 166 120	8 840 343	9 766 728	9 480 370
Dotacje z budżetu państwa	22	25 190 042	29 180 446	33 160 844	32 133 988	33 433 505
W TYM:						
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	23	58	61	62	63	64
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 26 i 27)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	24	47	49	50	50	51
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	25	10	12	12	13	13
Liczba miejsc w placówkach ogółem	26	1 883	2 046	2 161	2 313	2 400
Liczba osób korzystających	27	2 027	2 209	2 341	2 406	2 486
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	28	42	55	86	95	99
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	485	532	576	593	604
W tym (od poz. 33 do poz. 34)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	30	1 112 270	1 249 183	1 170 012	955 623	1 138 015
Dotacje z budżetu państwa	31	20 543 816	24 825 981	28 738 381	27 661 240	29 312 179
Średnioroczny koszt ogółem utrzymania 1-ego miejsca w placówce	32	336 101	377 403	410 041	391 841	397 746
DZIENNE DOMY POMOCY						
Liczba placówek	33	8	8	8	8	10
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 37 i 38)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	34	8	8	8	8	10
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	35	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	36	336	346	356	356	401
Liczba osób korzystających	37	389	404	387	382	422
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	38	28	33	36	38	45
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	39	44	45	46	46	47
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	40	2 266 506	2 290 321	2 607 889	2 844 730	2 878 927
W tym (od poz. 44 do poz. 45)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	41	2 208 087	2 239 572	2 551 244	2 789 730	2 823 927
Dotacje z budżetu państwa	42	0	0	0	0	0

NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA I DOMY DLA OSÓB BEZDOMNYCH						
Liczba placówek	43	14	14	14	16	16
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 48 i 49)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	44	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	45	14	14	14	16	16
Liczba miejsc w placówkach ogółem	46	674	670	733	808	828
Liczba osób korzystających	47	1 707	1 608	1 143	1 761	1 737
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	48	4	3	13	9	14
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	49	98	95	128	135	142
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	50	4 213 739	4 203 621	5 222 269	5 792 779	5 999 224
W tym (od poz. 55 do poz. 56)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	51	1 770 481	1 863 131	2 248 143	2 439 267	2 539 267
Dotacje z budżetu państwa	52	385 100	498 987	477 700	551 100	460 000
KLUBY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	53	2	2	2	3	5
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 59 i 60)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	54	2	2	2	2	2
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	55	0	0	0	1	3
Liczba miejsc w placówkach ogółem	56	100	100	100	115	142
Liczba osób korzystających	57	399	121	162	179	206
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	58	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	59	3	3	3	4	5
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	60	53 677	55 648	46 359	641 480	66 020
W tym (od poz. 66 do poz. 67)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	61	53 677	55 648	46 359	635 480	54 020
Dotacje z budżetu państwa	62	0	0	0	6 000	12 000
RODZINNE DOMY POMOCY						
Liczba placówek	63	1	1	2	2	2
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 70 i 71)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	64	0	0	1	1	1
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	65	1	1	1	1	1
Liczba miejsc w placówkach ogółem	66	8	8	11	11	11
Liczba osób korzystających	67	8	8	11	11	11
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	68	4	4	5	5	5
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	69	206 400	209 600	274 100	279 200	285 200
W tym (od poz. 76 do poz. 77)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	70	5 054	5 054	5 054	5 054	5 054
Dotacje z budżetu państwa	71	0	0	0	0	0
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM						
Liczba placówek	72	21	21	18	31	45

Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 80 i 81)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	73	14	17	14	19	29
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	74	6	4	4	12	16
Liczba miejsc w placówkach ogółem	75	55	55	49	88	143
Liczba osób korzystających	76	41	43	42	78	129
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	77	0	0	4	6	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	78	9	9	9	20	33
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	79	53 035	249 852	255 419	691 000	821 600
W tym (od poz. 87 do poz. 88)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	80	34 535	229 852	234 409	564 000	693 600
Dotacje z budżetu państwa	81	0	0	0	5 000	5 000
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM						
Liczba placówek	81	16	16	15	15	16
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 91 i 92)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	82	13	13	12	12	13
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	83	3	3	3	3	3
Liczba miejsc w placówkach ogółem	84	105	95	100	98	104
Liczba osób korzystających	85	2 247	2 212	2 115	2 456	2 391
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	86	65	65	71	71	74
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	87	2 007 765	2 205 138	2 447 942	2 589 882	2 675 916
W tym (od poz. 97 do poz. 98)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	88	1 669 025	1 887 298	1 864 266	2 121 073	2 168 715
Dotacje z budżetu państwa	89	58 740	31 840	211 675	29 800	39 800
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA						
Liczba placówek	90	8	9	9	9	9
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 101 i 102)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	91	7	8	8	8	8
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	92	1	1	1	1	1
Liczba miejsc w placówkach ogółem	93	761	1 052	1 178	1 140	1 140
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	94	30	32	33	32	32
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	95	522 280	611 582	766 868	483 644	603 374
W tym (od poz. 106 do poz. 107)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	96	58 720	62 612	74 262	98 644	103 374
Dotacje z budżetu państwa	97	463 500	488 986	541 216	385 000	500 000
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO						
Liczba placówek	98	65	72	84	87	90
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 110 i 111)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	99	20	23	32	34	37
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	100	47	49	52	53	53
Liczba miejsc w placówkach ogółem	101	2 888	3 173	3 539	3 571	3 636
Liczba osób korzystających	102	3 608	3 798	4 304	4 332	4 387

Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	103	231	254	291	276	283
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	104	7 007 190	7 839 475	9 185 106	9 263 701	9 924 031
W tym (od poz. 116 do poz. 117)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	105	5 018 524	5 609 169	6 695 580	6 612 011	6 873 221
Dotacje z budżetu państwa	106	822 159	834 397	946 449	1 382 771	1 681 291
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM						
Liczba placówek	107	47	48	35	38	37
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 120 i 121)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	108	28	29	22	25	25
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	109	19	19	13	13	12
Liczba miejsc w placówkach ogółem	110	1 332	1 365	848	923	825
Liczba osób korzystających	111	1 580	1 558	962	1 083	1 130
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	112	657	654	612	597	596
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	113	34 724 037	36 792 223	37 318 468	35 371 254	36 114 270
W tym (od poz. 126 do poz. 127)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	114	24 078 093	26 440 553	25 655 143	24 966 657	25 438 686
Dotacje z budżetu państwa	115	999 376	638 188	903 515	107 791	108 594
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO						
Liczba placówek	116	8	8	8	8	7
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 130 i 131)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	117	7	7	7	6	6
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	118	1	1	1	2	1
Liczba miejsc w placówkach ogółem	119	60	60	60	60	56
Liczba osób korzystających	120	60	55	54	51	48
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	121	18	18	18	18	16
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	122	1 581 683	1 787 736	1 764 882	1 774 080	1 707 471
W tym (od poz. 136 do poz. 137)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	123	1 223 354	1 428 392	1 396 109	1 377 737	1 325 125
Dotacje z budżetu państwa	124	50 487	28 326	30 905	33 197	34 000
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	125	1	3	8	8	8
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 140 i 141)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	126	0	2	6	6	6
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	127	1	1	2	2	2
Liczba uczestników zajęć	128	22	68	171	222	236
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	129	8	23	45	47	60
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	130	453 883	518 978	2 123 202	4 641 455	5 105 000
W tym (od poz. 145 do poz. 146)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	131	180 000	213 405	363 849	1 273 060	1 232 033
Dotacje z budżetu państwa	132	0	12 550	316 756	1 639 722	2 139 722

KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	133	7	7	6	7	9
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 149 i 150)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	134	7	7	6	7	9
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	135	0	0	0	0	0
Liczba uczestników zajęć	136	162	179	561	219	292
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	137	11	8	8	8	16
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	138	274 445	253 990	113 876	265 574	507 707
W tym (od poz. 154 do poz. 155)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	139	72 416	101 209	102 086	203 574	249 992
Dotacje z budżetu państwa	140	75 014	78 297	11 790	62 000	257 714
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ						
Liczba placówek	141	36	37	37	37	38
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 158 i 159)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	142	8	8	8	8	9
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	143	29	30	30	30	30
Liczba uczestników zajęć	144	1 493	1 586	1 628	1 617	1 650
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	145	522	543	567	563	563
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	146	23 969 149	25 799 497	27 047 123	27 956	27 831 761
W tym (od poz. 163 do poz. 164)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	147	2 344 094	2 458 493	2 630 004	2 671 104	2 711 452
Dotacje z budżetu państwa	148	17 384 623	18 626 275	18 860 795	19 218 304	19 382 233
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ						
Liczba placówek	149	5	5	5	6	6
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 167 i 168)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	150	1	1	1	2	2
Liczba placówek prowadzonych przez NGO	151	4	4	4	4	4
Liczba uczestników zajęć	152	167	162	168	201	201
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	153	137	137	159	165	165
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	154	5 139 134	5 180 917	6 206 091	6 205 573	6 262 320
W tym (od poz. 172 do poz. 173)						
Środki finansowe jednostki samorządu terytorialnego	155	181 960	153 728	177 517	249 222	254 222
Dotacje z budżetu państwa	156	3 807 805	3 597 187	4 311 049	4 065 361	4 117 108
Średnioroczny koszt uczestnictwa 1 osoby w zajęciach	157	65 306	73 796	81 997	74 631	76 548

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

5.1 Wybrane inne instytucje pomocy i wsparcia

Ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie wypełniając ocenę zasobów pomocy społecznej wymieniały również szereg innych instytucji, wspierających zwłaszcza osoby starsze. W województwie podkarpackim funkcjonują placówki stanowiące miejsce spotkań dla osób starszych, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i umiejętności, a także podnoszenie poziomu wiedzy. Przykładem tego rodzaju placówek są: kluby seniora, uniwersytet III wieku, koło szachowe, placówki organizujące zajęcia ruchowe, rehabilitacyjne i wokalnoinstrumentalne. Z nadesłanych sprawozdań wynika, że na Podkarpaciu funkcjonują również miejsca, w których swój wolny czas mogą spędzać młodzi ludzie, m. in. kluby młodzieżowe, koła zainteresowań oraz świetlice (w tym socjoterapeutyczne). Pozostałe instytucje pomocy i wsparcia to: bractwo trzeźwościowe, jadłodajnie i punkty porad. Szczegółowe dane odnośnie wspomnianych placówek zawiera aneks.

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Do kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zalicza się kadre kierowniczą placówki, pracowników socjalnych oraz pozostałych pracowników zatrudnionych na umowę o pracę³. Zgodnie z objaśnieniami opracowanymi przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych, kadra kierownicza jednostki to osoby zatrudnione na stanowisku - kierownik ośrodka, dyrektor ośrodka, dyrektor centrum oraz odpowiednio ich zastępcy.

Pracownikiem socjalnym może być osoba, która posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych lub ukończyła studia wyższe na kierunku praca socjalna, bądź ukończyła (do dnia 31 grudnia 2013 r.) studia wyższe o takiej specjalności⁴.

Ustalono dwa stopnie specjalizacji zawodowej w zawodzie pracownika socjalnego. Pierwszy ma na celu uzupełnienie wiedzy i doskonalenie umiejętności zawodowych, drugi kładzie nacisk na pogłębienie wiedzy i doskonalenie umiejętności pracy z wybranymi grupami osób korzystających z pomocy społecznej. W województwie podkarpackim w 2013 roku wśród pracowników socjalnych 26,7% posiadało specjalizację 1-go stopnia w zawodzie, natomiast 6,4% posiadało specjalizację 2-go stopnia.

Praca wykonywana przez pracowników socjalnych jest bardzo istotna. Pracownik socjalny podejmuje bowiem współpracę z rodziną bądź osobą, diagnozuje sytuację oraz określa plan pomocy na ich rzecz. Działanie to ma celu umożliwienie usamodzielniania się rodziny lub osoby, a tym samym pomoc w rozwiązaniu głównych problemów powodujących alienację społeczną.

Z analizy dokumentu Ocena zasobów pomocy społecznej wynika, iż w roku 2013 spośród 1 236 pracowników socjalnych zatrudnionych w jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku, 60 osób pracowało w powiatowych centrach pomocy rodzinie, natomiast 1176 osób było pracownikami ośrodków pomocy społecznej. Wśród kadry kierowniczej zwiększa się liczba osób posiadająca wyższe wykształcenie oraz specjalizację z organizacji pomocy społecznej. W jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej funkcję kierowniczą pełnią 76,6% osoby z wyższym wykształceniem i 92,3% z ukończoną specjalizacją z organizacji pomocy społecznej.

Nowe zapisy ustawy o pomocy społecznej⁵ obowiązujące od dnia 1 stycznia 2015 roku nakładają na ośrodki pomocy społecznej obowiązek zatrudniania minimalnej liczby pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodku pomocy społecznej. Jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy przypadać ma na 2 tys. mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Najwyższy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych zatrudnionych na 2 tys. mieszkańców odnotowano w gminach: Baligród w powiecie leskim, Krempna w powiecie jasielskim, Lutowiska w powiecie bieszczadzkiem czy w gminie Cisna w powiecie leskim. Analizując liczbę pracowników socjalnych stwierdza się również znaczne niedobory w niektórych gminach. Brak wystarczającej liczby pracowników socjalnych może być przyczyną nieefektywnej pracy socjalnej z klientami pomocy społecznej, zbyt dużym obciążeniem pracowników w zakresie ilości przeprowadzanych wywiadów środowiskowych, co w konsekwencji prowadzić może do wypalenia zawodowego tej

³ www.irss.pl, *Ocena zasobów pomocy społecznej – Korekta narzędzia dla III edycji 2013/2014 – Objaśnienia*.

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, (tj. Dz. U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.).

⁵ tamże

szczególnej grupy pracowniczej. Dotkliwy brak pracowników socjalnych występuje w gminie Ulanów w powiecie niżańskim. Ponadto znaczne niedobory kadrowe pracowników socjalnych występują także w gminach: Niebylec w powiecie strzyżowskim, Czarna w powiecie dębickim, Krasiczyn w powiecie przemyskim oraz w gminie Radomyśl nad Sanem w powiecie stalowowolskim.

Drugi wskaźnik dotyczący liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną przyjmuje najwyższe wartości w gminach Domaradz w powiecie brzozowskim, Tarnowiec w powiecie jasielskim, Niebylec w powiecie strzyżowskim, Markowa w powiecie łańcuckim oraz Sędziszów Małopolski w powiecie ropczycko-sędziszowskim. Znaczne niedobory pracowników socjalnych w stosunku do liczby rodzin objętych pracą występują w gminach: Nozdrzec w powiecie brzozowskim, Radomyśl nad Sanem w powiecie stalowowolskim i Brzyska w powiecie jasielskim.

Uwzględniając powyższe stwierdzić można, że niektóre samorządy gminne zmuszone będą zatrudnić więcej pracowników socjalnych, aby spełnić zapisy aktu prawnego obowiązującego w obszarze pomocy społecznej. Wiązać to się będzie nieodzownie ze zwiększeniem środków finansowych na ten cel. Znamienny pozostaje fakt, że dotychczas zatrudnienie pracowników socjalnych w wielu gminach było możliwe dzięki realizowanym projektom finansowanych ze środków unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Dlatego stosowanie tych przepisów przez jednostki samorządu terytorialnego, które już obecnie nie są w stanie zapewnić wymaganej obsady pracowników socjalnych, może okazać się problematyczne.

Tabela 7. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
OGÓŁEM PRACOWNICY JEDNOSTKI						
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	3 256	3 490	3 619	3 652	3 679
KADRA KIEROWNICZA						
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	2	212	218	222	222	221
W tym: (od poz. 3 do poz. 4)						
Wykształcenie wyższe	3	155	163	170	171	170
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	4	196	201	205	207	208
PRACOWNICY SOCJALNI						
Ogółem	5	1 219	1 234	1 236	1 252	1 271
W tym: pracownicy socjalni ogółem zatrudnieni z EFS	6	190	204	213	210	212
W tym: (od poz. 7 do poz. 11)						
Wykształcenie wyższe	7	676	708	729	755	783
Wykształcenie średnie	8	534	526	507	497	488
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	9	327	327	330	338	363
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	10	72	72	79	89	101
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	11	86	108	107	113	125
POZOSTALI PRACOWNICY:						
Ogółem	12	1 825	2 038	2 161	2 178	2 187
W tym: (od poz. 13 do poz. 15)						
Wykształcenie wyższe	13	1 021	1 204	1 302	1 320	1 336
Wykształcenie średnie	14	516	530	566	558	556
Inne	15	288	304	293	300	295

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej

Dane zawarte w poniższej tabeli dotyczą środków finansowych na zadania własne i zlecone realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie pomocy społecznej.

W ramach finansowania zadań własnych w obszarze pomocy społecznej najwięcej środków przeznaczono na:

- świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (dział 85212) - 634 118 945 zł;
- domy pomocy społecznej (dział 85202) - 150 737 706 zł;
- ośrodki pomocy społecznej (dział 85219) - 114 698 243 zł.

Ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie wykorzystały również 61 532 712 zł z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację różnego rodzaju projektów pomagających ograniczyć zjawisko wykluczenia społecznego.

Tabela 8. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OGÓŁEM						
OGÓŁEM (działy)	1	1 337 322 481	1 403 009 339	1 450 127 836	1 516 263 290	1 480 465 935
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	2	971 158 916	1 029 042 457	1 067 669 893	1 108 464 812	1 117 251 640
851 - OCHRONA ZDROWIA						
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	3	908 548	873 892	950 450	1 147 164	1 164 114
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	4	59 489	67 019	67 657	78 800	81 500
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	5	21 466 297	21 614 765	22 384 197	23 256 758	22 752 595
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	6	2 394 168	2 280 251	2 546 030	2 712 847	2 532 150
852 - POMOC SPOŁECZNA						
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	7	36 898 102	41 163 705	42 814 965	44 492 121	42 166 258
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	8	7 535 211	8 150 467	8 583 267	9 464 154	9 434 427
85202 - Domy pomocy społecznej - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	9	137 977 197	147 723 826	150 737 706	186 742 354	161 305 027
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	10	30 700 976	36 049 272	40 668 844	45 579 996	48 106 854
85203 - Ośrodki Wsparcia - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	11	28 204 049	32 354 353	36 684 578	33 364 247	33 094 000

W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	12	11 564 890	9 356 493	10 159 713	8 869 902	9 017 792
85204 - Rodziny zastępcze - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	13	22 919 140	27 740 483	31 607 805	33 752 919	34 480 565
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	14	19 098 186	22 569 691	26 076 797	28 780 919	30 117 452
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	15	1 336 576	1 826 936	2 316 055	2 033 808	1 936 470
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	16	267 301	449 693	736 516	909 623	938 571
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające) - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	17	1 927 000	3 908 582	5 517 960	7 063 570	7 704 396
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	18	1 927 000	3 670 483	5 119 495	6 840 221	7 492 032
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	19	628 540 885	648 091 434	634 118 945	649 312 016	650 804 326
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	20	553 040 375	581 725 296	569 690 555	585 246 497	597 368 369
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	21	3 599 518	5 074 493	5 057 904	5 634 812	5 720 414
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	22	3 412 065	4 694 583	4 716 793	5 267 288	5 434 792
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	23	61 852 689	73 423 787	90 087 684	93 966 850	92 040 865
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	24	60 219 219	71 462 207	87 442 585	90 623 400	88 678 384
85215 - Dodatki mieszkaniowe - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	25	32 273 851	32 458 523	33 848 551	35 953 427	34 776 954
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	26	17 437 627	24 681 621	26 240 931	27 575 336	27 903 386
85216 - Zasiłki stałe - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	27	26 341 429	28 854 900	36 233 800	37 044 909	37 748 933

W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	28	25 514 821	27 951 559	35 017 520	35 577 115	36 407 387
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	29	12 132 970	13 434 912	16 701 605	15 354 345	14 482 743
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	30	10 993 288	12 357 148	13 111 409	14 296 055	13 702 743
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	31	101 013 334	110 502 512	114 698 243	121 216 654	116 232 289
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	32	96 843 764	106 057 741	110 536 644	116 695 140	111 709 289
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	33	2 533 742	3 971 927	3 481 827	3 383 214	3 734 982
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	34	1 466 320	1 556 002	1 822 053	2 225 714	2 511 317
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	35	27 302 090	29 796 788	32 145 871	34 545 022	34 824 432
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	36	24 625 494	27 045 622	29 273 317	31 390 106	31 452 672
85231- Pomoc dla cudzoziemców - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	37	0	1 606	1 815	2 000	54 000
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	38	0	1 606	1 815	2 000	24 000
W tym: Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą) - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	39	0	0	0	0	22 000
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	40	0	0	0	0	20 000
85232 - Centra Integracji Społecznej - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	41	180 000	1 053 120	2 294 654	2 748 575	2 742 000
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	42	0	0	18 174	316 147	250 000
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	43	45 376 026	8 193 203	3 000 992	2 630 400	1 697 557
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	44	33 161 296	5 458 738	2 500 768	1 756 650	1 397 557
85295 - Pozostała działalność - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	45	61 207 019	67 653 088	77 343 967	73 559 651	73 859 698
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	46	52 736 658	61 215 831	69 878 817	66 749 926	66 726 815

853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ						
85305 - Żłobki - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	47	15 867 361	19 457 821	24 454 298	24 102 829	23 043 546
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	48	161 814	194 256	422 114	1 095 284	664 000
85306 - Kluby dziecięce - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	49	105 735	105 773	79 993	92 535	112 535
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	50	0	0	0	0	0
85307 - Dzienni opiekunowie - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	51	0	0	0	0	0
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	52	0	0	0	0	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	53	8 774 885	12 261 556	10 654 042	11 164 526	9 367 469
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	54	3 550 325	5 719 650	4 919 266	5 126 428	4 050 262
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	55	5 744 753	6 529 525	6 422 780	6 628 284	6 585 590
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	56	3 933 453	4 594 426	4 450 693	4 613 784	4 499 590
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	57	19 235 572	29 540 191	24 379 603	26 674 168	28 391 596
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	58	2 983 534	3 965 755	3 317 494	3 355 414	3 416 668
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	59	3 189 478	4 462 981	5 767 106	4 858 924	4 733 922
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	60	75 426	79 897	383 169	854 458	916 429
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza						
85415 - Pomoc materialna dla uczniów - środki gminy / środki powiatu (własne i zewnętrzne)	61	30 414 235	30 934 657	36 340 440	35 537 208	34 908 659
W tym:						
W budżecie OPS/PCPR	62	7 456 216	7 687 150	9 967 457	12 461 608	12 417 202
Inne - środki EFS na projekty realizowane przez OPS/PCPR						
Liczba projektów EFS	63	183	195	177	163	157
W tym: projekty systemowe	64	160	166	159	147	145
Łączna kwota środków EFS	65	39 350 557	39 525 939	61 532 712	39 059 132	19 707 538
W tym: projekty systemowe	66	28 952 662	31 048 750	28 655 700	31 817 648	16 945 108

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

8. Aktywność projektowo-konkursowa

Aktywność ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie w realizacji projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego odzwierciedla się w liczbie osób objętych działaniami poszczególnych projektów. Zbiorcze dane przedstawione są w poniższej tabeli. Wśród programów osłonowych jednostki wymieniały najczęściej „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Tabela 9. Aktywność projektowo-konkursowa

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
	Rok 2011	Rok 2012		
PROJEKTY WSPÓŁFINANSOWANE z EFS				
Ogółem liczba osób objętych projektami	11 531	13 972	6 612	4 500
UDZIAŁ W KONKURSACH OGŁASZANYCH PRZEZ MPiPS				
Ogółem liczba osób objętych projektami	8 098	4 082	5 221	3 813
UDZIAŁ W PROGRAMACH OSŁONOWYCH (niewymienionych wyżej)				
Ogółem liczba osób objętych projektami	12 015	12 766	12 588	14 496

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

W województwie podkarpackim corocznie ogłaszane są otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. W roku oceny zlecono 536 zadania w trybie działalności pożytku publicznego 357 organizacjom. Na realizację tych zadań samorzady przekazały 41 624 973 zł dotacji.

Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono specjalistyczne usługi opiekuńcze z każdym rokiem rośnie. Samorzady corocznie przeznaczają coraz więcej środków finansowych na zlecenie zadań z zakresu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Na podobnym poziomie utrzymuje się liczba organizacji, które prowadzą placówki pomocy społecznej. Na ten cel przekazano 25 629 551 zł.

Tabela 10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
ZLECENIA W TRYBIE DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	1	335	342	357	364
Liczba zleceń / umów	2	468	487	536	532
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	3	34 287 916	37 750 265	41 624 973	41 479 321
ZLECENIA W TRYBIE ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	4	14	17	17	16
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	5	1 131 370	1 174 963	1 236 252	1 513 694
WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ					
Usługi opiekuńcze					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	6	76	78	75	84
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	7	6 948 324	6 475 885	6 718 082	7 551 937
Specjalistyczne usługi opiekuńcze					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	8	15 031	17 039	20 043	20 047
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	9	2 991 605	3 731 470	3 863 649	4 278 097
Prowadzenie placówki pomocy społecznej					
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	10	46	48	47	44
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	11	22 381 009	24 614 882	25 629 551	24 627 447

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS.

10. Podsumowanie

Zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza oraz ewaluacja potrzeb społecznych, w tym oczekiwań osób i rodzin zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych, przyczynia się do stawiania przed systemem pomocy społecznej nowych wyzwań, które wychodzić będą naprzeciw najpoważniejszym problemom społecznym, takim jak: ubóstwo, bezrobocie, starzenie się populacji czy niepełnosprawność. Wraz z funkcjonującym systemem pomocy społecznej opartym na zasadzie pomocniczości i subsydiarności, wprowadzona została reguła działania wobec potrzebujących, polegająca na tym, że państwo nie może zastępować działań poszczególnych osób czy rodzin, które powinny własnymi siłami i środkami zaspokajać potrzeby egzystencjalne, powinno natomiast pomagać i wspierać wówczas, gdy osoby te nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudnej sytuacji życiowej w jakiej się znalazły. Nieocenioną rolę w niesieniu pomocy potrzebującym odgrywają również osoby niezwiązane z pomocą społeczną, tj.: środowisko sąsiedzkie czy lokalne grupy działania, potrafiące dostrzec różnego rodzaju potrzeby i odpowiednio na nie zareagować. Coraz większego znaczenia nabiera, bowiem wspólne działanie w celu poszukiwania skutecznych form pomocy.

Funkcjonowanie pomocy społecznej na pożądanym poziomie jest w dużej mierze współzależne od wyników podejmowanych działań również w innych obszarach polityki społecznej takich jak: ochrona zdrowia, sytuacja mieszkaniowa czy rynek pracy. Problemy związane z zatrudnieniem, sytuacją zdrowotną mieszkańców są ściśle powiązane z sytuacją finansową mieszkańców, a co za tym idzie poziomem ich życia. Skala istniejących problemów społecznych ukazuje potrzebę znacznych nakładów i środków na realizację nałożonych ustawowo zadań w obszarze pomocy społecznej. Ukazuje również potrzebę dalszego rozwoju działań, które ukierunkowane będą na przeciwdziałanie występującym negatywnym zjawiskom społecznym w przyszłości. Ocena zasobów pomocy społecznej ma umożliwić, więc określenie poziomu zabezpieczenia potrzeb mieszkańców w sferze pomocy społecznej oraz wskazać, podjęcie jakich działań jest niezbędne, aby owe potrzeby w sposób jak najbardziej optymalny i właściwy zaspokajać.

10.1 Wnioski i rekomendacje

W wyniku analizy sprawozdań oceny zasobów pomocy społecznej przesłanych przez funkcjonujące na terenie województwa podkarpackiego ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie, opracowane zostały poniższe wnioski, które mają istotny wpływ na kształtowanie obrazu pomocy społecznej, a także są wyznacznikiem nowych kierunków do pracy.

- ✓ Dane z lat 2011-2013 oraz prognoza na lata kolejne pokazuje, że stale wzrasta liczba mieszkańców województwa podkarpackiego w wieku poprodukcyjnym, zaś maleje liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.
- ✓ Począwszy od 2011 roku stale wzrasta liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia (z 194 204 osób w roku 2011 do 196 971 w roku 2013).
- ✓ Wskazane jest zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej służących minimalizowaniu skutków ubóstwa. Poszerza się bowiem krąg osób zagrożonych ubóstwem. Szczególnie narażone są osoby niepełnosprawne i przewlekle chore, osoby o niskim poziomie wykształcenia, osoby bezrobotne,

- uzależnione, mające problemy ze zdrowiem psychicznym. Ponadto z analizy danych wynika, że najczęściej występująca dysfunkcja z powodu, której (począwszy od roku 2011) udzielana była pomoc było ubóstwo. W roku 2013 liczba rodzin objętych pomocą z tego powodu wyniosła 45 725, natomiast liczba osób w rodzinach 149 864.
- ✓ W związku z coraz częściej występującym zjawiskiem ubóstwa, w każdym roku zwiększa się liczba osób, którym przyznano pomoc w postaci udzielonego posiłku. Zaznaczyć należy, że liczba dzieci stanowi około 92% ogólnej liczby osób, którym przyznane zostało tego rodzaju świadczenie niepieniężne. Dane te potwierdzają wyniki badania przeprowadzonego przez Polską Fundację Pomocy Dzieciom „Maciuś”, z których wynika, że 30-70% dzieci w Polsce jest niedożywionych, a prawie co trzeci uczeń rozpoczyna naukę na czczo⁶. Najbardziej narażone na ubóstwo są dzieci w wieku do lat 15. Nie mają one wpływu na wybór rodziny, w jakiej się wychowują. Większość z nich wzrasta w rodzinach żyjących na granicy ubóstwa, w rodzinach problemem bezrobocia, wielodzietnych, niepełnych i patologicznych.
 - ✓ Znaczna liczba osób korzystających z pomocy społecznej spowodowana jest wzrostem bezrobocia, jako jednej z najpoważniejszych kwestii społecznych. Dotychczasowe tempo wzrostu i jego skala powodują, że dotyczy ono coraz szerszych kręgów społeczeństwa, wywołując różnorodne niekorzystne następstwa mające wpływ na funkcjonowanie rodziny, kontakty z otoczeniem oraz stan psychiczny osób bezrobotnych. Istotną okazać się może zatem współpraca ośrodków pomocy społecznej z urzędami pracy, dzięki której pracownicy ośrodków pomocy społecznej mając pełną informację o oferowanych miejscach pracy, mogliby - w ramach realizowanych działań z zakresu pracy socjalnej - aktywizować osoby ubiegające się o świadczenia finansowe z pomocy społecznej, aby podjęły starania w celu zdobycia zawodu, a w rezultacie znalezienia pracy.
 - ✓ W związku ze starzeniem się społeczeństwa, z każdym rokiem będzie wzrastać liczba osób niezdolnych do samodzielnego funkcjonowania w środowisku i wymagających całodobowej opieki. Kierowanie osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych do domów pomocy społecznej skutkować będzie w następnych latach zwiększonymi nakładami finansowymi na ten cel. Dlatego też niezbędny jest rozwój systemu wsparcia dla tych osób poprzez propagowanie idei rodzinnych domów pomocy oraz stworzenie warunków dla systematycznego i trwałego rozwoju wolontariatu.
 - ✓ Alternatywą służącą wspieraniu systemu wsparcia dla osób starszych jest tworzenie domów dziennego pobytu. Jest to forma środowiskowej pomocy półstacjonarnej służącej utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku. Pomimo, że domy dziennego pobytu zapewniają pomoc tylko w określonym czasie, niemniej umożliwiają osobom starszym zaspokojenie wielu potrzeb nie tylko podstawowych. W placówkach tego typu, poza usługami bytowymi, prowadzone są także usługi wspomagające, zajęcia kulturalno-oświatowe oraz usługi rehabilitacyjne. Ponadto w celu polepszenia jakości życia osób starszych, konieczne jest również tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej, a także tworzenie nowych oraz rozwijanie istniejących sieci lokalnych struktur. Głównym zadaniem „organizacji społeczności lokalnych” będzie: świadczenie usług sąsiedzkich, wspieranie, a także pomoc w rozwiązywaniu problemów oraz trudności, z którymi zmagają się osoby starsze w życiu codziennym.
 - ✓ Szczególnie w trudnej sytuacji pozostają rodziny dotknięte przemocą w rodzinie, które opuszczają swoje domy i czasowo przebywają w ośrodkach interwencji

⁶ www.pfpd.org.pl

- kryzysowej. Nie rozwiązuje to jednak ich problemu, gdyż po upływie terminu pobytu wracają do środowiska, w którym mieszka sprawca przemocy. Rozwiązaniem jest tworzenie mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie, które zapewniłyby bezpieczeństwo osobom poszkodowanym poprzez stworzenie warunków pozwalających na odseparowanie ofiary od sprawcy oraz zwiększenie poczucia godności poszanowania życia i zdrowia ofiary przemocy w rodzinie.
- ✓ W niektórych gminach województwa podkarpackiego w dalszym ciągu nie jest spełniony ustawowy wymóg zatrudnienia określonej liczby pracowników socjalnych⁷. Jednocześnie zaznaczyć należy, że w wielu gminach standard zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznych jest spełniony dzięki realizacji projektów współfinansowanych ze środków EFS. Dlatego też wskazane jest zwiększenie środków finansowych na zatrudnienie kadry na tych stanowiskach.
 - ✓ W celu wzmocnienia roli i funkcji rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, niezbędne jest rozszerzenie i zwiększenie liczby dotychczas realizowanych działań, nakierowanych na pracę z rodziną biologiczną. Przykładem jest zatrudnienie w każdej gminie asystentów rodziny oraz zwiększenie ich liczby w gminach, w których są już zatrudnieni. Zatrudnienie asystenta stanowi bowiem działanie umożliwiające zarówno zapobieganie, jak i zwalczanie negatywnych skutków, problemów występujących w rodzinach. Jak wynika z danych zawartych w niniejszym opracowaniu, większość gmin planując budżet na lata następne uwzględniła środki finansowe na wzmocnienie kadry ośrodków pomocy społecznej w tym obszarze. Ponadto bardzo istotną rolę we wspieraniu rodzin dysfunkcyjnych ogrywa praca socjalna świadczona przez pracowników socjalnych zatrudnionych w jednostkach pomocy społecznej. Uwzględniając natomiast wskaźniki dotyczące zatrudnienia pracowników socjalnych w poszczególnych gminach na terenie województwa podkarpackiego⁸ zauważalny jest ich znaczny niedobór. Dlatego też w celu właściwego realizowania działań z zakresu wspierania rodzin wymagających pomocy, niezbędne jest zatrudnienie większej liczby pracowników socjalnych, co w znacznym stopniu zapobiegnie umieszczeniu dzieci z rodzin biologicznych wymagających pomocy i wsparcia w rodzinach zastępczych.
 - ✓ Stan zdrowia osób korzystających z pomocy społecznej jest niepokojącym zjawiskiem. Świadczy o tym liczba osób korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby. Wzrasta liczba wypłacanych zasiłków, a osoby, które je pobierają nie są w stanie podjąć pracy. Powoduje to również zubożenie społeczeństwa i bezradność wyjścia ze swojej trudnej sytuacji życiowej.
 - ✓ Z każdym rokiem wzrasta liczba rodzin zmagających się z problemem alkoholowym bądź narkotykowym. Ponadto w wyniku nakładania się na siebie innych trudności, z którymi muszą zmagać się rodziny prognozuje się, że liczba ich będzie w najbliższych latach wzrastać. Dlatego też, powinno się dołożyć wszelkich starań, aby zabezpieczyć środki finansowe w zakresie działań profilaktycznych, prewencyjnych i leczniczych.
 - ✓ W roku 2013 zauważalny jest spadek liczby osób, którym przyznano świadczenie pielęgnacyjne (z 41 702 świadczeń w 2012 roku do 30 780 świadczeń w 2013 roku), zmalała tym samym kwota wypłacanych świadczeń (z 103 128 033 zł w 2012 roku do 80 865 727 zł w 2013 roku). Fakt ten jest wynikiem niekorzystnych dla świadczeniobiorców zmian w przepisach prawnych.

⁷ Art. 110 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.).

⁸ Wskaźniki dotyczące liczby zatrudnionych pracowników socjalnych w poszczególnych gminach województwa podkarpackiego zawiera aneks do niniejszego opracowania.

- ✓ W roku 2013 liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie z funduszu alimentacyjnego wyniosła 19 906 osób i prognozuje się wzrost tej liczby w roku 2014. Ponadto z każdym rokiem rośnie również kwota środków finansowych przeznaczanych na wypłatę tych świadczeń. Pomimo, że działania wobec dłużników alimentacyjnych podejmowane są przez organ właściwy dłużnika ze względu na miejsce jego zamieszkania, tj. wójta, burmistrza, prezydenta miasta lub przez ośrodek pomocy społecznej, to w znacznej mierze są one niewystarczające. Konieczne jest zatem podjęcie stosownych działań ze strony państwa, w celu skutecznego egzekwowania zobowiązań od rodziców, którzy uchylają się od płacenia zasądzonych alimentów.

Rozmiar występujących problemów społecznych ukazuje konieczność znacznego zwiększania działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, które dotyczą najsłabsze grupy społeczne, zagrożone wykluczeniem społecznym. W celu polepszenia ich sytuacji życiowej, a także stworzenia dla nich warunków, umożliwiających aktywne uczestnictwo w życiu społecznym w najbliższym czasie przedmiotem szczególnej troski władz na szczeblu samorządowym i rządowym stały się poniższe kwestie.

1. Zapobieganie skutkom ubóstwa oraz wsparcie osób bezrobotnych

Konieczna jest aktywność zarówno na szczeblu państwowym, jak i samorządowym w celu przeciwdziałania ubóstwu m. in. poprzez tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy oraz aktywizacji zawodowej, które jednocześnie spowodują, że dochody z pracy stanowią będą większą wartość niż zasiłek z pomocy społecznej.

2. Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym w zakresie tworzenia warunków minimalizujących zjawisko izolacji i osamotnienia.

Ważne jest zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, samotnym oraz pozbawionym opieki ze strony rodziny. Pożądane jest organizowanie opieki w miejscu zamieszkania, angażowanie pomocy sąsiedzkiej, aktywizowanie środowiska lokalnego, zaś w ostateczności kierowanie tych osób do placówek zapewniających opiekę całodobową.

3. Działalność w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania problemom alkoholowym

Niezwykle ważne jest podejmowanie wszelkich działań, których głównym celem jest przeciwdziałanie pogłębiającemu się zjawisku. Ponadto trzeba pamiętać, że wśród osób dotkniętych problemem alkoholowym, coraz więcej jest osób młodych, często nieletnich, nieposiadających ukształtowanego systemu oraz hierarchii wartości. Ponadto uzależnienie prowadzi do problemów zdrowotnych, społecznych oraz finansowych i dotyczy całej rodziny.

4. Wsparcie rodziny i zapobieganie patologiom społecznym

Wobec występujących problemów związanych z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych często powiązanych z problemem alkoholowym, które dotyka znaczną część rodziny w województwie podkarpackim, niezbędne jest realizowanie działań mających na celu wspieranie dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, szczególnie poprzez wczesną interwencję i profilaktykę realizowaną w ścisłej współpracy wszystkich służb. Ponadto w związku ze spadkiem liczby funkcjonujących placówek opiekuńczo-wychowawczych niezbędne jest wsparcie działań w środowisku zamieszkania przez tworzenie placówek wsparcia dziennego. Istotną również kwestią jest praca z rodziną naturalną, rozwój specjalistycznego wsparcia, a także wspieranie

rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, w tym rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka.

ANEKS

Tabela 11. Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników (art. 110, ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej)

Lp.	Powiat	Gmina	Typ gminy	liczba pracowników socjalnych				liczba mieszkańców				Wartość wskaźnika w1 / w2 x 2000			
				2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	bieszczadzki	Czarna	wiejska	2	2	2	2	2 433	2 438	2 452	2 421	1,64	1,64	1,63	1,65
2	bieszczadzki	Lutowiska	wiejska	3	3	3	3	2 164	2 151	2 148	2 301	2,77	2,79	2,79	2,61
3	bieszczadzki	Ustrzyki Dolne	miejsko-wiejska	9	9	9	9	17 909	17 827	17 925	17 862	1,01	1,01	1,00	1,01
4	brzozowski	Brzozów	miejsko-wiejska	14	14	14	14	26 663	26 675	27 073	26 967	1,05	1,05	1,03	1,04
5	brzozowski	Domaradz	wiejska	3	3	3	3	6 177	6 164	6 142	6 191	0,97	0,97	0,98	0,97
6	brzozowski	Dydnia	wiejska	4	4	4	4	8 241	8 215	8 364	8 522	0,97	0,97	0,96	0,94
7	brzozowski	Haczów	wiejska	5	5	5	5	9 441	9 428	9 425	9 431	1,06	1,06	1,06	1,06
8	brzozowski	Jasienica Rosielna	wiejska	5	4	4	4	7 608	7 635	7 662	7 754	1,31	1,05	1,04	1,03
9	brzozowski	Nozdrzec	wiejska	4	4	4	4	8 537	8 486	8 476	8 511	0,94	0,94	0,94	0,94
10	dębicki	Brzostek	miejsko-wiejska	9	9	9	9	13 180	13 176	13 172	13 381	1,37	1,37	1,37	1,35
11	dębicki	Czarna	wiejska	5	4	4	5	12 744	12 818	12 875	12 918	0,78	0,62	0,62	0,77
12	dębicki	Dębica	miejska	24	23	23	23	47 243	47 231	46 908	46 564	1,02	0,97	0,98	0,99
13	dębicki	Dębica	wiejska	11	12	13	13	24 897	25 012	25 092	25 153	0,88	0,96	1,04	1,03
14	dębicki	Jodłowa	wiejska	3	3	3	3	5 467	5 453	5 489	5 484	1,10	1,10	1,09	1,09
15	dębicki	Pilzno	miejsko-wiejska	9	9	9	9	17 696	17 767	18 011	18 071	1,02	1,01	1,00	1,00
16	dębicki	Żyraków	wiejska	7	7	7	7	13 628	13 633	13 633	13 840	1,03	1,03	1,03	1,01
17	jarosławski	Chłopice	wiejska	3	3	3	3	5 751	5 718	5 736	5 733	1,04	1,05	1,05	1,05
18	jarosławski	Jarosław	miejska	20	21	21	21	39 947	39 707	39 632	38 067	1,00	1,06	1,06	1,10
19	jarosławski	Jarosław	wiejska	6	6	6	6	12 931	13 013	13 033	13 170	0,93	0,92	0,92	0,91
20	jarosławski	Laszki	wiejska	2	3	3	4	7 048	7 044	7 022	7 180	0,57	0,85	0,85	1,11
21	jarosławski	Pawłosiów	wiejska	4	4	5	4	8 331	8 343	8 369	8 490	0,96	0,96	1,19	0,94
22	jarosławski	Pruchnik	miejsko-wiejska	5	5	5	5	9 920	9 927	9 975	9 980	1,01	1,01	1,00	1,00
23	jarosławski	Radymno	miejska	3	3	3	3	5 515	5 533	5 537	5 539	1,09	1,08	1,08	1,08
24	jarosławski	Radymno	wiejska	5	6	6	6	11 535	11 492	11 526	11 621	0,87	1,04	1,04	1,03
25	jarosławski	Rokietnica	wiejska	2	2	2	2	4 383	4 376	4 443	4 492	0,91	0,91	0,90	0,89
26	jarosławski	Roźwienica	wiejska	4	4	4	4	6 298	6 272	6 234	6 261	1,27	1,28	1,28	1,28

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
27	jarosławski	Wiązownica	wiejska	6	6	6	6	11 439	11 455	11 434	11 634	1,05	1,05	1,05	1,03
28	jasielski	Brzyska	wiejska	3	4	4	4	6 392	6 426	6 478	6 564	0,94	1,24	1,23	1,22
29	jasielski	Dębowiec	wiejska	4	4	4	4	8 570	8 619	8 634	8 774	0,93	0,93	0,93	0,91
30	jasielski	Jasło	miejska	20	20	19	20	37 148	36 987	36 695	36 425	1,08	1,08	1,04	1,10
31	jasielski	Jasło	wiejska	8	8	8	8	16 212	16 277	16 298	16 568	0,99	0,98	0,98	0,97
32	jasielski	Kołaczyce	miejsko-wiejska	5	5	5	5	9 087	9 099	9 081	9 065	1,10	1,10	1,10	1,10
33	jasielski	Krempna	wiejska	1	2	2	2	2 010	2 004	1 998	2 020	1,00	2,00	2,00	1,98
34	jasielski	Nowy Żmigród	wiejska	4	4	4	5	9 374	9 377	9 480	9 474	0,85	0,85	0,84	1,06
35	jasielski	Osiek Jasielski	wiejska	3	3	3	3	5 406	5 423	5 418	5 407	1,11	1,11	1,11	1,11
36	jasielski	Skołyszyn	wiejska	7	7	7	8	12 457	12 476	12 858	12 857	1,12	1,12	1,09	1,24
37	jasielski	Tarnowiec	wiejska	5	5	5	5	9 174	9 183	9 199	9 332	1,09	1,09	1,09	1,07
38	kolbuszowski	Cmolas	wiejska	4	4	4	4	8 061	8 105	8 170	8 196	0,99	0,99	0,98	0,98
39	kolbuszowski	Dzikowiec	wiejska	3	3	3	3	6 535	6 513	6 618	6 628	0,92	0,92	0,91	0,91
40	kolbuszowski	Kolbuszowa	miejsko-wiejska	13	13	13	14	25 129	25 062	25 099	25 089	1,03	1,04	1,04	1,12
41	kolbuszowski	Majdan Królewski	wiejska	5	5	5	5	10 078	10 110	10 107	10 115	0,99	0,99	0,99	0,99
42	kolbuszowski	Niwiska	wiejska	3	3	3	3	6 003	6 019	6 045	6 079	1,00	1,00	0,99	0,99
43	kolbuszowski	Raniżów	wiejska	4	4	4	4	7 217	7 200	7 224	7 236	1,11	1,11	1,11	1,11
44	m. Krosno	M. Krosno	miejska	26	26	26	25	47 516	47 348	47 287	46 901	1,09	1,10	1,10	1,07
45	krośnieński	Chorkówka	wiejska	7	6	6	6	13 565	13 605	13 612	13 575	1,03	0,88	0,88	0,88
46	krośnieński	Dukla	miejsko-wiejska	8	8	8	8	14 858	14 848	14 877	14 893	1,08	1,08	1,08	1,07
47	krośnieński	Iwonicz-Zdrój	miejsko-wiejska	6	7	6	6	10 925	10 940	10 939	10 978	1,10	1,28	1,10	1,09
48	krośnieński	Jaślicka	wiejska	1	1	1	1	2 109	2 104	2 094	2 108	0,95	0,95	0,96	0,95
49	krośnieński	Jedlicze	miejsko-wiejska	8	8	8	8	15 489	15 512	15 503	15 491	1,03	1,03	1,03	1,03
50	krośnieński	Korczyn	wiejska	6	6	6	6	10 988	10 996	11 000	11 163	1,09	1,09	1,09	1,07
51	krośnieński	Krościenko Wyżne	wiejska	3	3	4	3	5 428	5 513	5 544	5 571	1,11	1,09	1,44	1,08
52	krośnieński	Miejsce Piastowe	wiejska	6	6	6	6	13 569	13 594	13 619	13 660	0,88	0,88	0,88	0,88
53	krośnieński	Rymanów	miejsko-wiejska	8	8	8	8	15 985	15 988	15 983	15 994	1,00	1,00	1,00	1,00
54	krośnieński	Wojaszówka	wiejska	5	5	5	5	9 194	9 218	9 238	9 273	1,09	1,08	1,08	1,08
55	leski	Baligród	wiejska	2	2	3	3	3 279	3 303	3 289	3 290	1,22	1,21	1,82	1,82
56	leski	Cisna	wiejska	1	1	3	3	1 741	1 728	1 698	1 700	1,15	1,16	3,53	3,53
57	leski	Lesko	miejsko-wiejska	7	7	7	7	11 798	11 759	11 694	11 654	1,19	1,19	1,20	1,20
58	leski	Olszanica	wiejska	3	3	3	3	5 045	5 025	5 099	5 110	1,19	1,19	1,18	1,17

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
59	leski	Solina	wiejska	3	3	3	3	5 301	5 327	5 448	5 591	1,13	1,13	1,10	1,07
60	leżajski	Grodzisko Dolne	wiejska	4	4	4	4	8 265	8 249	8 283	8 272	0,97	0,97	0,97	0,97
61	leżajski	Kuryłówka	wiejska	3	3	3	3	5 723	5 733	5 920	5 814	1,05	1,05	1,01	1,03
62	leżajski	Leżajsk	miejska	7	8	8	8	14 538	14 507	14 477	14 315	0,96	1,10	1,11	1,12
63	leżajski	Leżajsk	wiejska	10	10	10	10	19 975	20 051	20 069	20 319	1,00	1,00	1,00	0,98
64	leżajski	Nowa Sarzyna	miejsko-wiejska	11	13	14	14	21 996	21 958	21 897	21 858	1,00	1,18	1,28	1,28
65	lubaczowski	Cieszanów	miejsko-wiejska	4	4	4	4	7 608	7 576	7 824	7 762	1,05	1,06	1,02	1,03
66	lubaczowski	Horyniec-Zdrój	wiejska	3	3	3	3	5 006	4 991	5 030	5 012	1,20	1,20	1,19	1,20
67	lubaczowski	Lubaczów	miejska	7	7	8	6	12 586	12 595	12 567	12 624	1,11	1,11	1,27	0,95
68	lubaczowski	Lubaczów	wiejska	6	5	5	5	9 218	9 159	9 300	9 364	1,30	1,09	1,08	1,07
69	lubaczowski	Narol	miejsko-wiejska	4	4	4	4	8 456	8 413	8 408	8 379	0,95	0,95	0,95	0,95
70	lubaczowski	Oleszyce	miejsko-wiejska	4	4	5	5	6 758	6 739	6 686	6 638	1,18	1,19	1,50	1,51
71	lubaczowski	Stary Dzików	wiejska	3	3	3	3	4 452	4 398	4 385	4 578	1,35	1,36	1,37	1,31
72	lubaczowski	Wielkie Oczy	wiejska	3	3	3	3	3 946	3 930	3 932	3 943	1,52	1,53	1,53	1,52
73	łańcucki	Białobrzegi	wiejska	4	4	4	4	8 332	8 374	8 402	8 486	0,96	0,96	0,95	0,94
74	łańcucki	Czarna	wiejska	5	5	5	5	11 104	11 177	11 258	11 361	0,90	0,89	0,89	0,88
75	łańcucki	Łańcut	miejska	9	9	9	9	17 923	17 953	17 905	17 841	1,00	1,00	1,01	1,01
76	łańcucki	Łańcut	wiejska	11	11	11	12	20 969	21 108	21 139	21 236	1,05	1,04	1,04	1,13
77	łańcucki	Markowa	wiejska	3	4	4	4	6 621	6 683	6 671	6 659	0,91	1,20	1,20	1,20
78	łańcucki	Rakszawa	wiejska	4	4	4	4	7 240	7 288	7 273	7 668	1,10	1,10	1,10	1,04
79	łańcucki	Żołyńia	wiejska	3	3	3	3	6 840	6 860	6 882	6 937	0,88	0,87	0,87	0,86
80	mielecki	Borowa	wiejska	3	3	3	3	5 629	5 629	5 694	5 692	1,07	1,07	1,05	1,05
81	mielecki	Czermin	wiejska	3	4	4	4	6 977	6 986	6 993	7 018	0,86	1,15	1,14	1,14
82	mielecki	Gawłuszowice	wiejska	2	2	2	2	2 847	2 826	2 818	2 783	1,40	1,42	1,42	1,44
83	mielecki	Mielec	miejska	33	33	33	32	61 629	61 414	61 034	60 662	1,07	1,07	1,08	1,06
84	mielecki	Mielec	wiejska	6	6	7	7	12 826	12 859	12 914	13 000	0,94	0,93	1,08	1,08
85	mielecki	Padew Narodowa	wiejska	3	3	3	3	5 437	5 429	5 428	5 512	1,10	1,11	1,11	1,09
86	mielecki	Przeclaw	miejsko-wiejska	6	6	7	6	11 414	11 474	11 555	11 623	1,05	1,05	1,21	1,03
87	mielecki	Radomyśl Wielki	miejsko-wiejska	7	7	7	8	14 028	14 103	14 124	14 160	1,00	0,99	0,99	1,13
88	mielecki	Tuszów Narodowy	wiejska	4	4	4	4	7 802	7 853	7 869	7 998	1,03	1,02	1,02	1,00
89	mielecki	Wadowice Górne	wiejska	3	4	4	4	7 495	7 541	7 536	7 563	0,80	1,06	1,06	1,06
90	niżański	Harasiuki	wiejska	3	3	3	3	6 440	6 422	6 404	6 374	0,93	0,93	0,94	0,94

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
91	niżański	Jarocin	wiejska	3	3	3	3	5 523	5 516	5 503	5 503	1,09	1,09	1,09	1,09
92	niżański	Jeżowe	wiejska	5	5	5	6	10 094	10 191	10 245	10 237	0,99	0,98	0,98	1,17
93	niżański	Krzyszów	wiejska	3	3	3	3	4 334	4 315	4 345	4 380	1,38	1,39	1,38	1,37
94	niżański	Nisko	miejsko-wiejska	13	13	11	12	22 604	22 539	22 489	22 395	1,15	1,15	0,98	1,07
95	niżański	Rudnik nad Sanem	miejsko-wiejska	6	6	6	6	10 283	10 308	10 307	10 329	1,17	1,16	1,16	1,16
96	niżański	Ulanów	miejsko-wiejska	3	4	4	3	8 702	8 660	8 771	8 748	0,69	0,92	0,91	0,69
97	przemyski	Bircza	wiejska	3	3	3	3	6 724	6 720	6 722	6 910	0,89	0,89	0,89	0,87
98	przemyski	Dubiecko	wiejska	5	5	5	5	9 564	9 540	9 800	9 713	1,05	1,05	1,02	1,03
99	przemyski	Fredropol	wiejska	3	3	3	3	5 645	5 646	5 623	5 602	1,06	1,06	1,07	1,07
100	przemyski	Krasiczyn	wiejska	2	2	2	2	4 846	4 907	4 939	4 977	0,83	0,82	0,81	0,80
101	przemyski	Krzywcza	wiejska	3	3	3	3	4 941	4 929	4 928	5 051	1,21	1,22	1,22	1,19
102	przemyski	Medyka	wiejska	3	3	4	4	6 393	6 374	6 511	6 528	0,94	0,94	1,23	1,23
103	przemyski	Orły	wiejska	4	5	5	5	8 685	8 696	8 893	8 886	0,92	1,15	1,12	1,13
104	przemyski	Przemysł	wiejska	5	5	5	5	9 904	9 947	9 997	9 684	1,01	1,01	1,00	1,03
105	przemyski	Stubno	wiejska	2	2	2	2	4 078	4 095	4 086	4 157	0,98	0,98	0,98	0,96
106	przemyski	Żurawica	wiejska	6	6	6	6	12 812	12 865	12 870	12 923	0,94	0,93	0,93	0,93
107	m. Przemysł	M. Przemysł	miejska	32	35	36	38	65 096	63 880	63 369	62 728	0,98	1,10	1,14	1,21
108	przeworski	Adamówka	wiejska	2	2	2	2	4 213	4 198	4 309	4 332	0,95	0,95	0,93	0,92
109	przeworski	Gać	wiejska	2	2	2	2	4 665	4 648	4 651	4 643	0,86	0,86	0,86	0,86
110	przeworski	Jawornik Polski	wiejska	2	2	3	2	4 674	4 648	4 649	4 674	0,86	0,86	1,29	0,86
111	przeworski	Kańczuga	miejsko-wiejska	6	6	6	6	12 637	12 625	12 603	12 692	0,95	0,95	0,95	0,95
112	przeworski	Przeworsk	miejska	10	10	12	11	16 339	16 319	16 233	16 114	1,22	1,23	1,48	1,37
113	przeworski	Przeworsk	wiejska	7	7	7	7	14 719	14 791	14 812	14 949	0,95	0,95	0,95	0,94
114	przeworski	Sieniawa	miejsko-wiejska	3	4	4	4	6 994	7 070	7 143	7 158	0,86	1,13	1,12	1,12
115	przeworski	Tryńcza	wiejska	4	5	4	4	8 353	8 324	8 333	8 450	0,96	1,20	0,96	0,95
116	przeworski	Zarzeczce	wiejska	4	4	4	4	7 193	7 183	7 161	7 275	1,11	1,11	1,12	1,10
117	ropczycko-sędziszowski	Iwierzycy	wiejska	4	4	4	4	7 525	7 570	7 593	7 649	1,06	1,06	1,05	1,05
118	ropczycko-sędziszowski	Ostrów	wiejska	4	4	4	4	7 060	7 095	7 139	7 194	1,13	1,13	1,12	1,11
119	ropczycko-sędziszowski	Ropczyce	miejsko-wiejska	14	13	12	12	26 740	26 778	26 802	27 101	1,05	0,97	0,90	0,89
120	ropczycko-sędziszowski	Sędziszów Małopolski	miejsko-wiejska	12	12	12	12	23 228	23 250	23 565	23 616	1,03	1,03	1,02	1,02

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
121	ropczyko-sędziszowski	Wielopole Skrzyńskie	wiejska	4	4	4	4	8 519	8 546	8 521	8 467	0,94	0,94	0,94	0,94
122	rzeszowski	Błażowa	miejsko-wiejska	5	5	5	6	10 773	10 787	10 833	10 870	0,93	0,93	0,92	1,10
123	rzeszowski	Boguchwała	miejsko-wiejska	9	9	10	10	18 865	19 104	19 176	19 656	0,95	0,94	1,04	1,02
124	rzeszowski	Chmielnik	wiejska	3	3	3	3	6 573	6 578	6 624	6 662	0,91	0,91	0,91	0,90
125	rzeszowski	Dynów	miejska	4	4	4	4	6 300	6 275	6 257	6 242	1,27	1,27	1,28	1,28
126	rzeszowski	Dynów	wiejska	4	3	4	4	7 143	7 105	7 087	7 183	1,12	0,84	1,13	1,11
127	rzeszowski	Głogów Małopolski	miejsko-wiejska	9	9	9	9	18 590	18 795	18 922	18 991	0,97	0,96	0,95	0,95
128	rzeszowski	Hyżne	wiejska	4	4	3	4	6 971	6 996	7 014	7 084	1,15	1,14	0,86	1,13
129	rzeszowski	Kamień	wiejska	4	4	4	4	6 980	7 009	6 994	7 103	1,15	1,14	1,14	1,13
130	rzeszowski	Krasne	wiejska	5	5	5	5	10 102	10 245	10 443	10 553	0,99	0,98	0,96	0,95
131	rzeszowski	Lubenia	wiejska	3	3	3	3	6 556	6 555	6 552	6 547	0,92	0,92	0,92	0,92
132	rzeszowski	Sokołów Małopolski	miejsko-wiejska	8	8	8	8	16 821	16 892	16 966	17 007	0,95	0,95	0,94	0,94
133	rzeszowski	Świlcza	wiejska	9	10	9	10	15 898	15 973	15 811	15 886	1,13	1,25	1,14	1,26
134	rzeszowski	Trzebownisko	wiejska	10	10	10	10	19 942	20 168	20 213	20 256	1,00	0,99	0,99	0,99
135	rzeszowski	Tyczyn	miejsko-wiejska	7	7	6	7	10 522	11 103	11 436	11 647	1,33	1,26	1,05	1,20
136	m. Rzeszów	M. Rzeszów	miejska	122	125	132	131	179 541	180 173	182 251	184 102	1,36	1,39	1,45	1,42
137	sanocki	Besko	wiejska	3	3	3	3	4 392	4 403	4 416	4 503	1,37	1,36	1,36	1,33
138	sanocki	Bukowsko	wiejska	3	3	3	4	5 459	5 490	5 499	5 576	1,10	1,09	1,09	1,43
139	sanocki	Komańcza	wiejska	2	3	3	3	5 130	5 080	5 068	5 058	0,78	1,18	1,18	1,19
140	sanocki	Sanok	miejska	20	22	25	22	39 569	39 305	39 225	38 209	1,01	1,12	1,27	1,15
141	sanocki	Sanok	wiejska	9	9	9	9	17 435	17 552	17 589	17 904	1,03	1,03	1,02	1,01
142	sanocki	Tyrawa Wołoska	wiejska	1	1	1	1	2 013	2 021	2 024	2 049	0,99	0,99	0,99	0,98
143	sanocki	Zagórz	miejsko-wiejska	6	6	7	7	12 968	13 041	13 055	12 995	0,93	0,92	1,07	1,08
144	sanocki	Zarszyn	wiejska	5	5	5	5	9 324	9 319	9 291	9 361	1,07	1,07	1,08	1,07
145	stalowowolski	Bojanów	wiejska	5	5	5	5	7 397	7 454	7 531	7 537	1,35	1,34	1,33	1,33
146	stalowowolski	Pysznicza	wiejska	6	5	5	5	10 134	10 248	10 302	10 583	1,18	0,98	0,97	0,94
147	stalowowolski	Radomyśl nad Sanem	wiejska	3	3	4	3	7 518	7 480	7 477	7 458	0,80	0,80	1,07	0,80
148	stalowowolski	Stalowa Wola	miejska	43	43	43	45	65 317	64 756	64 475	62 162	1,32	1,33	1,33	1,45
149	stalowowolski	Zaklików	wiejska	4	4	4	4	8 746	8 746	8 688	8 894	0,91	0,91	0,92	0,90
150	stalowowolski	Zaleszany	wiejska	5	5	5	5	10 861	10 865	11 034	10 998	0,92	0,92	0,91	0,91
151	strzyżowski	Czudec	wiejska	6	6	6	6	11 810	11 810	11 799	11 775	1,02	1,02	1,02	1,02

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
152	strzyżowski	Frysztak	wiejska	6	6	6	6	10 706	10 725	10 717	10 694	1,12	1,12	1,12	1,12
153	strzyżowski	Niebylec	wiejska	5	5	5	4	10 716	10 666	10 778	10 746	0,93	0,94	0,93	0,74
154	strzyżowski	Strzyżów	miejsko-wiejska	10	11	10	11	20 933	20 920	20 882	20 827	0,96	1,05	0,96	1,06
155	strzyżowski	Wiśniowa	wiejska	5	5	5	5	8 454	8 406	8 543	8 501	1,18	1,19	1,17	1,18
156	m. Tarnobrzeg	M. Tarnobrzeg	miejska	21	20	22	20	48 886	48 636	48 566	48 898	0,86	0,82	0,91	0,82
157	tarnobrzeski	Baranów Sandomierski	miejsko-wiejska	6	7	7	7	12 211	12 169	12 173	12 349	0,98	1,15	1,15	1,13
158	tarnobrzeski	Gorzyce	wiejska	8	8	7	8	13 747	13 669	13 588	13 499	1,16	1,17	1,03	1,19
159	tarnobrzeski	Grębów	wiejska	5	5	5	6	9 798	9 765	9 826	9 920	1,02	1,02	1,02	1,21
160	tarnobrzeski	Nowa Dęba	miejsko-wiejska	9	9	9	9	18 704	18 683	18 656	18 714	0,96	0,96	0,96	0,96
Województwo podkarpackie				1 131	1 151	1 172	1 176	2 129 741	2 130 095	2 135 484	2 137 834	1,06	1,08	1,10	1,10

Tabela 12. Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących

(art. 110 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej)

LP.	Powiat	Gmina	Typ gminy	liczba pracowników socjalnych				liczba rodzin (w tym osób samotnie gospodarujących) objętych pracą socjalną				Wartość wskaźnika w1 / w2 x 50			
				2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	bieszczadzki	Czarna	wiejska	2	2	2	2	54	55	59	64	1,85	1,82	1,69	1,56
2	bieszczadzki	Lutowiska	wiejska	3	3	3	3	39	15	57	72	3,85	10,00	2,63	2,08
3	bieszczadzki	Ustrzyki Dolne	miejsko-wiejska	9	9	9	9	626	856	1 027	673	0,72	0,53	0,44	0,67
4	brzozowski	Brzozów	miejsko-wiejska	14	14	14	14	597	564	321	312	1,17	1,24	2,18	2,24
5	brzozowski	Domaradz	wiejska	3	3	3	3	14	23	19	4	10,71	6,52	7,89	37,50
6	brzozowski	Dydnia	wiejska	4	4	4	4	259	282	317	417	0,77	0,71	0,63	0,48
7	brzozowski	Haczów	wiejska	5	5	5	5	198	139	149	142	1,26	1,80	1,68	1,76
8	brzozowski	Jasienica Rosielna	wiejska	5	4	4	4	57	42	44	70	4,39	4,76	4,55	2,86
9	brzozowski	Nozdrzec	wiejska	4	4	4	4	260	868	836	932	0,77	0,23	0,24	0,21
10	dębicki	Brzostek	miejsko-wiejska	9	9	9	9	925	958	985	998	0,49	0,47	0,46	0,45
11	dębicki	Czarna	wiejska	5	4	4	5	315	243	510	431	0,79	0,82	0,39	0,58
12	dębicki	Dębica	miejska	24	23	23	23	597	770	800	855	2,01	1,49	1,44	1,35
13	dębicki	Dębica	wiejska	11	12	13	13	203	178	215	222	2,71	3,37	3,02	2,93
14	dębicki	Jodłowa	wiejska	3	3	3	3	378	334	346	340	0,40	0,45	0,43	0,44
15	dębicki	Pilzno	miejsko-wiejska	9	9	9	9	125	86	98	218	3,60	5,23	4,59	2,06
16	dębicki	Żyraków	wiejska	7	7	7	7	204	104	161	199	1,72	3,37	2,17	1,76
17	jarosławski	Chłopice	wiejska	3	3	3	3	72	70	85	105	2,08	2,14	1,76	1,43
18	jarosławski	Jarosław	miejska	20	21	21	21	900	494	379	468	1,11	2,13	2,77	2,24
19	jarosławski	Jarosław	wiejska	6	6	6	6	146	96	97	155	2,05	3,13	3,09	1,94
20	jarosławski	Laszki	wiejska	2	3	3	4	80	96	108	118	1,25	1,56	1,39	1,69
21	jarosławski	Pawłosiów	wiejska	4	4	5	4	152	112	83	112	1,32	1,79	3,01	1,79
22	jarosławski	Pruchnik	miejsko-wiejska	5	5	5	5	280	270	400	280	0,89	0,93	0,63	0,89
23	jarosławski	Radymno	miejska	3	3	3	3	141	129	126	149	1,06	1,16	1,19	1,01

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
24	jarosławski	Radymno	wiejska	5	6	6	6	118	110	138	130	2,12	2,73	2,17	2,31
25	jarosławski	Rokietnica	wiejska	2	2	2	2	13	15	20	35	7,69	6,67	5,00	2,86
26	jarosławski	Rożwienica	wiejska	4	4	4	4	114	136	153	185	1,75	1,47	1,31	1,08
27	jarosławski	Wiązownica	wiejska	6	6	6	6	484	420	364	350	0,62	0,71	0,82	0,86
28	jasielski	Brzyska	wiejska	3	4	4	4	582	580	500	584	0,26	0,34	0,40	0,34
29	jasielski	Dębowiec	wiejska	4	4	4	4	86	88	86	89	2,33	2,27	2,33	2,25
30	jasielski	Jasło	miejska	20	20	19	20	2 797	1 569	1 718	1 793	0,36	0,64	0,55	0,56
31	jasielski	Jasło	wiejska	8	8	8	8	46	57	75	131	8,70	7,02	5,33	3,05
32	jasielski	Kołaczyce	miejsko-wiejska	5	5	5	5	387	415	481	519	0,65	0,60	0,52	0,48
33	jasielski	Krempna	wiejska	1	2	2	2	69	74	67	53	0,72	1,35	1,49	1,89
34	jasielski	Nowy Żmigród	wiejska	4	4	4	5	92	64	57	100	2,17	3,13	3,51	2,50
35	jasielski	Osiek Jasielski	wiejska	3	3	3	3	31	42	43	44	4,84	3,57	3,49	3,41
36	jasielski	Skolyszyn	wiejska	7	7	7	8	483	307	130	186	0,72	1,14	2,69	2,15
37	jasielski	Tarnowiec	wiejska	5	5	5	5	19	25	14	17	13,16	10,00	17,86	14,71
38	kolbuszowski	Cmolas	wiejska	4	4	4	4	223	220	230	240	0,90	0,91	0,87	0,83
39	kolbuszowski	Dzikowiec	wiejska	3	3	3	3	72	115	230	195	2,08	1,30	0,65	0,77
40	kolbuszowski	Kolbuszowa	miejsko-wiejska	13	13	13	14	650	780	611	600	1,00	0,83	1,06	1,17
41	kolbuszowski	Majdan Królewski	wiejska	5	5	5	5	212	174	166	258	1,18	1,44	1,51	0,97
42	kolbuszowski	Niwiska	wiejska	3	3	3	3	110	204	206	196	1,36	0,74	0,73	0,77
43	kolbuszowski	Raniżów	wiejska	4	4	4	4	393	400	353	382	0,51	0,50	0,57	0,52
44	m. Krosno	M. Krosno	miejska	26	26	26	25	369	1 074	1 091	1 001	3,52	1,21	1,19	1,25
45	krośnieński	Chorkówka	wiejska	7	6	6	6	232	291	218	222	1,51	1,03	1,38	1,35
46	krośnieński	Dukla	miejsko-wiejska	8	8	8	8	173	95	120	149	2,31	4,21	3,33	2,68
47	krośnieński	Iwonicz-Zdrój	miejsko-wiejska	6	7	6	6	74	95	183	84	4,05	3,68	1,64	3,57
48	krośnieński	Jaśliska	wiejska	1	1	1	1	32	18	21	15	1,56	2,78	2,38	3,33
49	krośnieński	Jedlicze	miejsko-wiejska	8	8	8	8	5	34	174	175	80,00	11,76	2,30	2,29
50	krośnieński	Korczyna	wiejska	6	6	6	6	184	282	212	285	1,63	1,06	1,42	1,05
51	krośnieński	Krościenko Wyżne	wiejska	3	3	4	3	108	104	78	96	1,39	1,44	2,56	1,56
52	krośnieński	Miejsce Piastowe	wiejska	6	6	6	6	77	104	92	82	3,90	2,88	3,26	3,66
53	krośnieński	Rymanów	miejsko-wiejska	8	8	8	8	213	175	181	184	1,88	2,29	2,21	2,17
54	krośnieński	Wojaszówka	wiejska	5	5	5	5	42	38	38	32	5,95	6,58	6,58	7,81
55	leski	Baligród	wiejska	2	2	3	3	18	50	37	31	5,56	2,00	4,05	4,84

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
56	leski	Cisna	wiejska	1	1	3	3	12	12	10	40	4,17	4,17	15,00	3,75
57	leski	Lesko	miejsko-wiejska	7	7	7	7	227	204	364	211	1,54	1,72	0,96	1,66
58	leski	Olszanica	wiejska	3	3	3	3	70	67	137	112	2,14	2,24	1,09	1,34
59	leski	Solina	wiejska	3	3	3	3	20	42	62	35	7,50	3,57	2,42	4,29
60	leżajski	Grodzisko Dolne	wiejska	4	4	4	4	128	101	129	131	1,56	1,98	1,55	1,53
61	leżajski	Kuryłówka	wiejska	3	3	3	3	243	177	128	211	0,62	0,85	1,17	0,71
62	leżajski	Leżajsk	miejska	7	8	8	8	12	4	0	0	29,17	100,00	0,00	0,00
63	leżajski	Leżajsk	wiejska	10	10	10	10	244	119	165	251	2,05	4,20	3,03	1,99
64	leżajski	Nowa Sarzyna	miejsko-wiejska	11	13	14	14	1 182	671	729	470	0,47	0,97	0,96	1,49
65	lubaczowski	Cieszanów	miejsko-wiejska	4	4	4	4	100	90	116	112	2,00	2,22	1,72	1,79
66	lubaczowski	Horyniec-Zdrój	wiejska	3	3	3	3	70	80	75	70	2,14	1,88	2,00	2,14
67	lubaczowski	Lubaczów	miejska	7	7	8	6	23	47	62	70	15,22	7,45	6,45	4,29
68	lubaczowski	Lubaczów	wiejska	6	5	5	5	6	0	38	98	50,00	0,00	6,58	2,55
69	lubaczowski	Narol	miejsko-wiejska	4	4	4	4	46	39	57	37	4,35	5,13	3,51	5,41
70	lubaczowski	Oleszyce	miejsko-wiejska	4	4	5	5	29	16	54	29	6,90	12,50	4,63	8,62
71	lubaczowski	Stary Dzików	wiejska	3	3	3	3	53	42	54	47	2,83	3,57	2,78	3,19
72	lubaczowski	Wielkie Oczy	wiejska	3	3	3	3	61	63	60	71	2,46	2,38	2,50	2,11
73	łańcucki	Białobrzegi	wiejska	4	4	4	4	37	95	180	148	5,41	2,11	1,11	1,35
74	łańcucki	Czarna	wiejska	5	5	5	5	90	128	131	279	2,78	1,95	1,91	0,90
75	łańcucki	Łańcut	miejska	9	9	9	9	415	357	353	272	1,08	1,26	1,27	1,65
76	łańcucki	Łańcut	wiejska	11	11	11	12	207	208	143	308	2,66	2,64	3,85	1,95
77	łańcucki	Markowa	wiejska	3	4	4	4	16	18	21	19	9,38	11,11	9,52	10,53
78	łańcucki	Rakszawa	wiejska	4	4	4	4	0	21	25	30	0,00	9,52	8,00	6,67
79	łańcucki	Żołynia	wiejska	3	3	3	3	223	227	229	251	0,67	0,66	0,66	0,60
80	mielecki	Borowa	wiejska	3	3	3	3	898	255	269	264	0,17	0,59	0,56	0,57
81	mielecki	Czermin	wiejska	3	4	4	4	316	349	294	265	0,47	0,57	0,68	0,75
82	mielecki	Gawłuszowice	wiejska	2	2	2	2	351	140	160	150	0,28	0,71	0,63	0,67
83	mielecki	Mielec	miejska	33	33	33	32	956	900	846	898	1,73	1,83	1,95	1,78
84	mielecki	Mielec	wiejska	6	6	7	7	242	252	273	212	1,24	1,19	1,28	1,65
85	mielecki	Padew Narodowa	wiejska	3	3	3	3	63	82	82	151	2,38	1,83	1,83	0,99
86	mielecki	Przeclaw	miejsko-wiejska	6	6	7	6	211	196	189	231	1,42	1,53	1,85	1,30
87	mielecki	Radomyśl Wielki	miejsko-wiejska	7	7	7	8	134	161	892	736	2,61	2,17	0,39	0,54

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
88	mielecki	Tuszów Narodowy	wiejska	4	4	4	4	366	260	278	264	0,55	0,77	0,72	0,76
89	mielecki	Wadowice Górne	wiejska	3	4	4	4	296	321	296	355	0,51	0,62	0,68	0,56
90	niżański	Harasiuki	wiejska	3	3	3	3	316	315	340	355	0,47	0,48	0,44	0,42
91	niżański	Jarocin	wiejska	3	3	3	3	400	383	333	303	0,38	0,39	0,45	0,50
92	niżański	Jeżowe	wiejska	5	5	5	6	184	164	175	165	1,36	1,52	1,43	1,82
93	niżański	Krzyszów	wiejska	3	3	3	3	113	101	97	99	1,33	1,49	1,55	1,52
94	niżański	Nisko	miejsko-wiejska	13	13	11	12	106	69	318	492	6,13	9,42	1,73	1,22
95	niżański	Rudnik nad Sanem	miejsko-wiejska	6	6	6	6	525	548	562	618	0,57	0,55	0,53	0,49
96	niżański	Ulanów	miejsko-wiejska	3	4	4	3	47	6	35	40	3,19	33,33	5,71	3,75
97	przemyski	Bircza	wiejska	3	3	3	3	413	339	298	295	0,36	0,44	0,50	0,51
98	przemyski	Dubiecko	wiejska	5	5	5	5	55	60	56	72	4,55	4,17	4,46	3,47
99	przemyski	Fredropol	wiejska	3	3	3	3	123	125	213	213	1,22	1,20	0,70	0,70
100	przemyski	Krasiczyn	wiejska	2	2	2	2	180	178	165	185	0,56	0,56	0,61	0,54
101	przemyski	Krzywcza	wiejska	3	3	3	3	65	57	61	49	2,31	2,63	2,46	3,06
102	przemyski	Medyka	wiejska	3	3	4	4	152	128	212	103	0,99	1,17	0,94	1,94
103	przemyski	Orły	wiejska	4	5	5	5	246	345	205	250	0,81	0,72	1,22	1,00
104	przemyski	Przemyśl	wiejska	5	5	5	5	84	26	9	214	2,98	9,62	27,78	1,17
105	przemyski	Stubno	wiejska	2	2	2	2	140	145	34	59	0,71	0,69	2,94	1,69
106	przemyski	Żurawica	wiejska	6	6	6	6	134	228	314	224	2,24	1,32	0,96	1,34
107	m. Przemyśl	M. Przemyśl	miejska	32	35	36	38	2 177	2 141	2 819	2 790	0,73	0,82	0,64	0,68
108	przeworski	Adamówka	wiejska	2	2	2	2	251	314	244	178	0,40	0,32	0,41	0,56
109	przeworski	Gać	wiejska	2	2	2	2	60	62	64	28	1,67	1,61	1,56	3,57
110	przeworski	Jawornik Polski	wiejska	2	2	3	2	61	115	60	62	1,64	0,87	2,50	1,61
111	przeworski	Kańczuga	miejsko-wiejska	6	6	6	6	72	72	72	72	4,17	4,17	4,17	4,17
112	przeworski	Przeworsk	miejska	10	10	12	11	516	428	521	523	0,97	1,17	1,15	1,05
113	przeworski	Przeworsk	wiejska	7	7	7	7	566	664	987	816	0,62	0,53	0,35	0,43
114	przeworski	Sieniawa	miejsko-wiejska	3	4	4	4	153	149	86	94	0,98	1,34	2,33	2,13
115	przeworski	Tryńcza	wiejska	4	5	4	4	249	259	348	343	0,80	0,97	0,57	0,58
116	przeworski	Zarzecze	wiejska	4	4	4	4	195	235	157	166	1,03	0,85	1,27	1,20
117	ropczycko-sędziszowski	Iwierzycy	wiejska	4	4	4	4	71	228	298	287	2,82	0,88	0,67	0,70

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
118	ropczycko-sędziszowski	Ostrów	wiejska	4	4	4	4	150	45	46	48	1,33	4,44	4,35	4,17
119	ropczycko-sędziszowski	Ropczyce	miejsko-wiejska	14	13	12	12	440	379	367	370	1,59	1,72	1,63	1,62
120	ropczycko-sędziszowski	Sędziszów Małopolski	miejsko-wiejska	12	12	12	12	73	88	114	57	8,22	6,82	5,26	10,53
121	ropczycko-sędziszowski	Wielopole Skrzyńskie	wiejska	4	4	4	4	161	185	192	239	1,24	1,08	1,04	0,84
122	rzeszowski	Błażowa	miejsko-wiejska	5	5	5	6	360	205	131	141	0,69	1,22	1,91	2,13
123	rzeszowski	Boguchwała	miejsko-wiejska	9	9	10	10	167	127	193	122	2,69	3,54	2,59	4,10
124	rzeszowski	Chmielnik	wiejska	3	3	3	3	294	290	343	269	0,51	0,52	0,44	0,56
125	rzeszowski	Dynów	miejska	4	4	4	4	263	294	75	205	0,76	0,68	2,67	0,98
126	rzeszowski	Dynów	wiejska	4	3	4	4	256	248	287	285	0,78	0,60	0,70	0,70
127	rzeszowski	Głogów Małopolski	miejsko-wiejska	9	9	9	9	855	765	532	193	0,53	0,59	0,85	2,33
128	rzeszowski	Hyżne	wiejska	4	4	3	4	45	43	32	42	4,44	4,65	4,69	4,76
129	rzeszowski	Kamień	wiejska	4	4	4	4	87	90	166	178	2,30	2,22	1,20	1,12
130	rzeszowski	Krasne	wiejska	5	5	5	5	343	359	372	372	0,73	0,70	0,67	0,67
131	rzeszowski	Lubenia	wiejska	3	3	3	3	186	182	155	197	0,81	0,82	0,97	0,76
132	rzeszowski	Sokołów Małopolski	miejsko-wiejska	8	8	8	8	415	420	223	263	0,96	0,95	1,79	1,52
133	rzeszowski	Świlcza	wiejska	9	10	9	10	383	397	369	603	1,17	1,26	1,22	0,83
134	rzeszowski	Trzebownisko	wiejska	10	10	10	10	210	210	210	210	2,38	2,38	2,38	2,38
135	rzeszowski	Tyczyn	miejsko-wiejska	7	7	6	7	262	273	282	231	1,34	1,28	1,06	1,52
136	m. Rzeszów	M. Rzeszów	miejska	122	125	132	131	3 209	4 862	5 300	5 544	1,90	1,29	1,25	1,18
137	sanocki	Besko	wiejska	3	3	3	3	82	64	62	78	1,83	2,34	2,42	1,92
138	sanocki	Bukowsko	wiejska	3	3	3	4	65	84	106	60	2,31	1,79	1,42	3,33
139	sanocki	Komańcza	wiejska	2	3	3	3	23	22	40	35	4,35	6,82	3,75	4,29
140	sanocki	Sanok	miejska	20	22	25	22	1 207	1 200	1 181	1 243	0,83	0,92	1,06	0,88
141	sanocki	Sanok	wiejska	9	9	9	9	102	80	116	123	4,41	5,63	3,88	3,66
142	sanocki	Tyrawa Wołoska	wiejska	1	1	1	1	0	30	38	16	0,00	1,67	1,32	3,13
143	sanocki	Zagórz	miejsko-wiejska	6	6	7	7	25	46	153	129	12,00	6,52	2,29	2,71
144	sanocki	Zarszyn	wiejska	5	5	5	5	55	57	74	75	4,55	4,39	3,38	3,33
145	stalowowolski	Bojanów	wiejska	5	5	5	5	153	212	208	208	1,63	1,18	1,20	1,20
146	stalowowolski	Pysznica	wiejska	6	5	5	5	204	191	197	224	1,47	1,31	1,27	1,12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
147	stalowowolski	Radomyśl nad Sanem	wiejska	3	3	4	3	959	815	950	559	0,16	0,18	0,21	0,27
148	stalowowolski	Stalowa Wola	miejska	43	43	43	45	2 707	2 380	2 204	2 953	0,79	0,90	0,98	0,76
149	stalowowolski	Zaklików	wiejska	4	4	4	4	146	171	53	67	1,37	1,17	3,77	2,99
150	stalowowolski	Zaleszany	wiejska	5	5	5	5	347	346	381	398	0,72	0,72	0,66	0,63
151	strzyżowski	Czudec	wiejska	6	6	6	6	78	45	50	48	3,85	6,67	6,00	6,25
152	strzyżowski	Frysztak	wiejska	6	6	6	6	186	188	175	178	1,61	1,60	1,71	1,69
153	strzyżowski	Niebylec	wiejska	5	5	5	4	17	20	32	18	14,71	12,50	7,81	11,11
154	strzyżowski	Strzyżów	miejsko-wiejska	10	11	10	11	0	177	144	245	0,00	3,11	3,47	2,24
155	strzyżowski	Wiśniowa	wiejska	5	5	5	5	89	93	89	86	2,81	2,69	2,81	2,91
156	m. Tarnobrzeg	M. Tarnobrzeg	miejska	21	20	22	20	2 481	2 037	2 154	2 456	0,42	0,49	0,51	0,41
157	tarnobrzeski	Baranów Sandomierski	miejsko-wiejska	6	7	7	7	154	207	384	395	1,95	1,69	0,91	0,89
158	tarnobrzeski	Gorzyce	wiejska	8	8	7	8	481	347	357	389	0,83	1,15	0,98	1,03
159	tarnobrzeski	Grębów	wiejska	5	5	5	6	104	172	125	164	2,40	1,45	2,00	1,83
160	tarnobrzeski	Nowa Dęba	miejsko-wiejska	9	9	9	9	903	882	596	973	0,50	0,51	0,76	0,46
Województwo podkarpackie				1 131	1 151	1 172	1 176	48 858	47 895	50 551	52 391	1,16	1,20	1,16	1,12